

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

17e jaargang
nummer 6
Juni 2017

KERKBEHEER

*Ontzorgen
met betrekking tot kerkgebouwen*

*Kerktorens
ze blijven de aandacht vragen*

*Kerkinterieur
op de schop*

van hoogevest architecten

bureau
voor architectuur
en restauratie

bureau voor
consultancy

bureau voor
architectuurhistorie
kariatiden

Links de Zuiderkerk in Enkhuizen met een nieuw ontworpen kerkcentrum. Rechts de Sint-Joriskerk in Amersfoort met nieuw ingebouwd meubel.

meer info op www.vanhoogevest.nl

Foto's Frank Hanswijk

 DEN HOED
aannemers

De ambachtelijke bouwver

Den Hoed Aannemers B.V.
Bergambacht 0182 - 351 225

Gespecialiseerd in **restauratie** en
onderhoud van uw **kerkgebouw**

Kijk voor referenties en meer info op www.denhoed.nl

■ RESTAURATIE ■ ONDERHOUD ■ NIEUWBOUW

SKG

Optimaal sparen? SKG!

Gemeenten en kerken die behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winsttoegmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

KERKBEHEER

INHOUD

Voorzitterskolom Glazen bol	5
Opinie Is de kerk monumentenbeheerder?	7
Kerktorens: ze blijven de aandacht vragen	8
Ontzorgen op het gebied van kerkgebouwen	13
Mercer/Marsh - VKB Awards zijn uitgereikt	18
Het kerkinterieur op de schop (1)	20
Actueel	22
Kerkrentmeester in beeld	23
Nieuws uit de provincies	24
De orgelbank	26
Kalender voor kerkrentmeesters	28
Maandelijkse cartoon	28
Vraag van de kerkrentmeester Vrijwilligers vergoeding aftrekken?	29
Agenda	30
Agenda Kerkbalans	30
Producten	30
In dienst van de kerk De koster	31
VKB Partner VKB verzekeringen	32
Koninklijke onderscheidingen 2017	34
Onderscheidingen van de VKB	36
PKN onderscheidingen	38
Contributiefactuur en kortingscode	38

Zorgen

Het zogeheten leitmotiv van dit nummer is 'gebouwen'. Opvallend is dat het woord zorgen vaak en in diverse vormen terugkomt. Verzorgen, ontzorgen, bezorgd en verzorgingsmaatregelen.

Het woord zorg staat voor toewijding of ongerustheid. Beide aspecten hebben we in dit nummer weergegeven. We spraken met toegewijde mensen en spelen in op de 'zorgen' van de kerkrentmeester. Zoals bijvoorbeeld het interview met Gerrit Westerveld over het ontzorgen van gemeenten met betrekking tot het kerkgebouw of het artikel van mr. Harm A. Lassche over kerktorens en de eigendomskwesties.

Op de website www.kerkrentmeester.nl kunt u uw mening geven over de kerk als monumentenbeheerder. We nodigen u van harte uit om dit te doen!

Mariëtte van Ooijen
Eindredacteur

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Piershil, voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, vice-voorzitter
W.G. Roseboom, Nieuwegein, secretaris en 2e penningmeester
Drs. H. van der Wal, Heino, 2e secretaris
Drs. H. van der Burg, Bedum, penningmeester
Ir. B.P. de Wit RTD, Sprang-Capelle, lid
G. Koffeman, Oudewater, lid

Ereleden

D.G. Bijl en drs. G. van Soest

Redactie

J.M. Aarnoudse, hoofdredacteur,
M. van Ooijen, eindredacteur, A. van Bergeijk, N.J.M. de Jong en E. van Rijssen

Redactieraad

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
dr. M. van der Meulen en M. Nieboer

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Tel. 078 - 639 36 66
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 25,- per abonnement; 6 t/m 10

abonnementen € 23,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 21,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 28,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712
Abonnementen lopen per kalenderjaar. Opzegging kan tot uiterlijk 4 weken vóór de aflooptdatum

Oplage

5.500 ex. © juni 2017

Foto omslag

Frans van Vliet - Hillegondakerk
Foto: Nico de Jong

VKB VERZEKERINGEN

De VKB biedt in samenwerking met Mercer Marsh Benefits een breed assortiment aan verzekeringen. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt voor de VKB-leden en hebben zeer scherpe premies. Op de internetsite www.vkb-verzekeringen.nl kunt u verzekeringen afsluiten, schaden melden en informatie handig terugvinden. Voor gemeenten, betrokken medewerkers, predikanten, maar ook vrijwilligers zijn adequate verzekeringen beschikbaar. De meeste VKB-leden maken al gebruik van onderstaande verzekeringen.

- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- brandverzekering
- fraude- en berovingverzekering
- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- werkgeversaansprakelijkheid
- groepsreis/ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- persoonlijke ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- verzuimverzekering
- WGA-gatverzekering

Uw contactpersoon:

Dimfie van Sundert

010 40 60 520

info.vkb@mmc.com

Uw contactpersoon:

Sai Fong Lam

010 40 60 962

info.vkb@mmc.com

Glazen bol

Binnen de wereld van de rechtspraak, de wereld waarin ik veel verkeer, gaat het vaak om 'waarheid'. Voorafgaand aan een beslissing of een vergelijk is er veelal eerst een zoektocht naar de feiten. Waarheidsvinding is een belangrijk onderdeel in bijna elk proces. Wat zijn feiten, hoe worden ze 'geframed', hoe interpreteer je ze, en hoe beoordeel je ze? Het gaat dan veelal om wat zich reeds heeft voorgedaan. Dus om zaken uit het verleden. Daarbij is het al moeilijk genoeg om te komen tot een eenduidige waarheid. Daarom is het ook zo 'makkelijk' om de waarheid te manipuleren. Je kunt het altijd wel weer van een andere kant proberen te bekijken. Zoals het in jouw straatje te pas komt. De krant van de communisten indertijd heette 'De Waarheid', naar het grote Russische voorbeeld (de 'Pravda'). Zat er in het begin de gedachte achter, dat de echte feiten van de onthutsende uitbuiting van het proletariaat, de armoede en ellende, aan het licht moesten komen, omdat die in de 'burgerlijke' pers niet aan bod kwamen, later werd in diezelfde 'waarheidskranten' alles recht gepraat wat krom was.

"Wat is waarheid?" horen we Pilatus in zijn rol als rechter in de Bijbel zeggen. Hij wist als geen ander wat corruptie inhield en hoe het werkte.

Dat over het ware verleden. Hoe moeilijk moet het dan zijn om de waarheid van de toekomst te kunnen weten. Wie zal het zeggen. Toch hebben we er behoefte aan. Ook in de kerk. Het is interessant, dat de Torah uiterst kritisch is over waarzeggerij, sterrenwielarij en toekomstvoorspellerij.

*Zij plaatsten hun kennis
over de toekomst in dienst
van Gods Koninkrijk.*

Je kunt denken: natuurlijk, dat zijn achterhaalde occulte praktijken, die vandaag niet meer door serieuze beleidsmakers zullen worden geraadpleegd. Wie kijkt er vandaag nu nog in een glazen bol? Toch was het de 'wetenschap' van toen. Het was echter geen onafhankelijke wetenschap. In Deuteronomium vind je hier teksten over, maar ook wat een ware profeet is. Een ware profeet is niet een profeet die brood eet, of die naar de mond praat, maar

die zich laat leiden door de Ene, ware God. Dat betekent altijd de vraag: waarom wil je zo nodig inzicht hebben in de toekomst, waarom wil je grip op wat er gaat gebeuren? Wil je dat om je zo te positioneren dat je er zelf het beste uitspringt of er beter van wordt? Of wil je wijs beleid maken gericht op de waarden van het Koninkrijk van God? Met het oog op het laatstgenoemde waren Jozef en Daniël in de Bijbel wijze droomverklaarders, mannen Gods, 'wetenschappers' in de goede zin van het woord. Zij plaatsten hun kennis over de toekomst in dienst van Gods Koninkrijk.

Als wij vandaag binnen de VKB hameren op pro-actief kerkbeheer, is dat niet om 'onze' posities als kerk vast te kunnen houden, maar om de tekenen van de tijd te verstaan en om ons voor te bereiden op de manier waarop de HERE God vraagt kerk te zijn in de tijd die komt. Het vraagt om een onafhankelijk oordeel, het vraagt om vertrouwen, om afhankelijkheid van God, maar ook om eerlijkheid en moed, om loslaten en omkeer waar dat nodig is. Zijn dit niet precies de kenmerken van ware 'vroomheid'. We vierden Pinksteren. We horen de belofte van Jezus: "De Geest zal ulieden (meervoud!) in alle waarheid leiden."

Perspectief op een vitale gemeente

Signaleert u veranderingen in uw kerk? Veranderingen die kunnen leiden tot problemen? Negeer deze signalen dan niet. Misschien kunt u de schade – zowel binnen de gemeente als financieel – dan nog beperken. Soms zijn er echter problemen die om andere deskundigheid vragen dan die uw gemeente in huis heeft. Of is het wenselijk dat een externe persoon met een ander denkkader meekijkt.

Daarom bestaat KerkSupport

KerkSupport wil ook uw gemeente helpen en ondersteunen om te komen tot een beleid waarbij de (financiële) continuïteit meer geborgd wordt.

Samen bouwen we aan uw gemeente

Ons team heeft ruime ervaring met de problematiek die in kerken kan spelen. Wij begeleiden u en helpen u de problemen in kaart te brengen en op te lossen. Zo kunt u zich weer richten op uw eerste prioriteit: het verkondigen van de boodschap en samen kerk zijn. Samen bouwen we aan uw gemeente om die haar vitaliteit terug te geven.

Zullen we een afspraak maken?

Is de kerk monumentenbeheerder?

Tekst Jos Aarnoudse beeld Wikipedia/Jane023

Feitelijk zijn heel veel gemeenten binnen de Protestantse Kerk monumentenbeheerder. Dat wil zeggen: hun gebouw (of meerdere van hun gebouwen) zijn door de overheid aangewezen als monument. Maar is 'monumentenbeheer' ook een taak van de kerk? Het idee dat er waardevolle zaken zijn in het leven die bewaard of beschermd moeten worden, omdat ze anders zomaar kunnen wegvallen of verdwijnen, is een idee dat breed leeft onder mensen. Dan gaan ze zich daarvoor inzetten. De vraag waarom je iets waardevol vindt, kan echter op heel verschillende manieren worden beantwoord. Omdat iets zeldzaam is, omdat iets mooi is, omdat iets inspirerend is, omdat het een band met het verleden vertegenwoordigt, noem maar op. De breedste manier om de bescherming geregeld te krijgen is door er een overheid voor te interesseren. De overheid staat voor de publieke zaak. Is de beschermwaardigheid niet alleen een privé-interesse, maar een kwestie die wordt gezien als algemeen belang, dan zal een overheid zich ermee bemoeien. Namens de gehele samenleving wordt iets tot monument verklaard, of tot cultureel erfgoed, of tot beschermde natuur.

Nu zal een kerkgemeenschap over het algemeen haar eigen gebouw als waardevol beschouwen. Dus dan lijkt het ook mooi, als dat weerklank vindt in de breedte van de samenleving. Anderen vinden het gebouw kennelijk ook de moeite waard om te bewaren of te beschermen, misschien om andere redenen dan de kerkgemeenschap. Dat zij dan zo. Aan zo'n monumentenstatus kunnen voordelen zitten. Bijvoorbeeld wanneer de overheid of sponsors van buiten de kerk mee willen betalen aan het behoud. Maar er zitten tegelijk ook verplichtingen en beperkingen aan. En wat nu, als de kerkgemeenschap (als lokale eigenaar) zo'n gebouw minder waardevol begint te vinden dan de samenleving, omdat ze het eigendom en het onderhoud niet meer kan betalen, of omdat het minder bruikbaar wordt voor haar manier van kerk-zijn? Heeft de kerk dan ook de taak om kost wat kost zo'n monument in goede conditie te houden, ook als ze er zelf niet meer zoveel mee doet of kan? Of is dat dan wel degelijk de taak van die overheid die het tot monument verklaarde? De één zegt: dat is ook een taak van de kerk: het is een vorm van de traditie van de kerk bewaren voor het nageslacht en het is een dienst aan de samenleving. De ander zegt: nee, daar kan het kerkgeld niet voor bedoeld zijn, als feitelijk zo'n gebouw niet meer nodig of bruikbaar is voor

waar het in de kerk om zou moeten gaan: samenkomen om Gods lof te zingen en te luisteren naar het Evangelie. Wat vindt u: moet de kerk ook monumentenbeheerder zijn of is dat een taak voor die overheid die een gebouw tot monument verklaarde?

Moet een levende kerk in een monumentaal gebouw mee kunnen bewegen met nieuwe ontwikkelingen en hoe? Of dient bij erfgoed alles zoveel mogelijk in de oorspronkelijke staat te worden teruggebracht of te worden geconserveerd?

Historische Dorpskerk Bloemendaal

Stelling van de maand

Heeft u een mening, wilt u erop reageren? Ga naar de VKB website (www.kerkrentmeester.nl) en wel via de home-pagina naar de tegel 'Forum en opinie' en laat daar uw opmerkingen achter en doe mee aan de poll. In het volgende nummer van Kerkbeheer schrijven we nog weer iets over dit onderwerp naar aanleiding van de reacties en poneren we een nieuwe vraagstelling van de maand.

De stelling:

Onze Protestantse Kerk heeft veel historische kerkgebouwen in bezit en plaatselijke gemeenten hebben dus ook tot taak monumenten zo goed mogelijk te beheren en daarvoor te betalen.

Kerktorens: ze blijven de aandacht vragen

Tekst mr. Harm A. Lassche **Beeld** Rook Belder

Oude discussie leeft nog steeds

Zo nu en dan kunnen we in de media berichten lezen over de eigendomssituaties van oude kerktorens. Vaak hoor je dan dat de scheiding tussen kerk en staat met zich mee hoort te brengen dat de torens niet langer onderhouden behoren te worden door de burgerlijke gemeenten. Zo verscheen in Trouw van 3 september 2014 onder de kop "Gemeenten komen maar niet van hun kerktorens af", een artikel over de worsteling van enkele Gelderse gemeenten met het in stand houden van de kerktorens ten laste van de gemeentekas. Die (burgerlijke) gemeenten vinden het niet meer van deze tijd dat zij opdraaien voor de kosten van het onderhoud van deze eeuwenoude monumenten. Deze zijn namelijk vaak onlosmakelijk verbonden met het kerkgebouw en in gebruik bij de kerk: het gebruik van de een kan vaak niet zonder het gebruik van de ander. Ook kom je wel eens de opvatting tegen dat de kosten die de overheid moet maken voor het onderhoud van de plaatselijke kerktoeren een vorm van subsidie is, terwijl het toch echt niet meer is dan het betalen van de eigendomslasten.

Staatsregelingen van 1798 en 1801

De bijzondere situatie rond de oude kerktorens is, zoals bekend mag worden verondersteld, een overblijfsel uit de Franse Tijd toen de scheiding tussen kerk en staat werd doorgevoerd. De Wetgevende Vergadering van de Bataafse Republiek legde toen in het Additoneele Artikel 6 van de Staatsregeling van 1 mei 1798 vast dat voortaan alle kerkgebouwen opnieuw moesten verdeeld onder de verschillende lokale kerkgenootschappen. Maar, zo werd nadrukkelijk bepaald, de torens "aan de Kerkgebouwen gehegt, benevens de Klokken, met derzelve huisingen, worden verklaard, eigendommen te zijn en te blijven der Burgerlijke Gemeenten, staande ten allen tijde onder dezelve beheering en onderhoud". Omdat deze Staatsregeling niet uitblonk in duidelijkheid en het bovendien een fikse breuk met het oude, bekende meebracht en dus nogal wat weerstand opriep, is over de uitvoering nogal wat te doen geweest. Zoveel zelfs, dat de Staatsregeling van 1798 opgevolgd werd door die van 1801. Maar dat veranderde echter niets aan de eigendomssituatie van de kerktorens,

omdat die wet simpel stelde dat alles wat aan het begin van de nieuwe eeuw bestond, bleef zoals het was.

Plan van Schikking

Onweersproken was - en is dat nog steeds ! - dat alle torens die al bestonden vóór 1 mei 1798 eigendom waren en bleven van de burgerlijke gemeente, tenzij nadrukkelijk anders was overeengekomen op plaatselijk niveau. Dat kon namelijk in een zgn. Plan van Schikking. In hetzelfde Additoneele Artikel was namelijk ook bepaald dat er een vergelijk moest worden getroffen tussen de verschillende kerkgenootschappen "en wel binnen de eerstkomende zes maanden na de aanneming der Staatsregeling". Maar lang niet overal werd zo'n regeling getroffen of

Die (burgerlijke) gemeenten vinden het niet meer van deze tijd dat zij opdraaien voor de kosten van het onderhoud van deze eeuwenoude monumenten

zo'n plan gemaakt. In de meeste gevallen ging 'het leven gewoon door' en deden de kerken en de burgerlijke gemeente niet moeilijk, maar lieten ze de zaak gewoon bij het oude. Er was echter juridisch gezien wel degelijk iets veranderd en dat kan zelfs anno 2017 niet genegeerd worden. Als er niets geregeld was en de kerken bleven toch net doen of die torens bij de kerk hoorde en dus onder haar beheer en verantwoordelijkheid bleef vallen, dan deden ze dat niet (meer) als eigenaresse, maar als bezitter voor derden. Dat bezit kon haar ook ontnomen worden door de rechtmatige eigenaar of door haar zelf 'teruggegeven' worden. Die jarenlange feitelijk geaccepteerde situatie werd door de recente jurisprudentie echter wel weer een juridisch feit op zich, zo zal hieronder blij-

ken. Juist het negeren of net doen alsof kan nu worden tegengeworpen door de opvatting dat de eigendomsrechten door middel van verjaring zijn overgegaan. Maar in heel veel gevallen bleef vanaf die tijd de toren echter wel in beheer en onderhoud bij de burgerlijke gemeente zelf en is dat tot op de dag van vandaag. Dat was immers de bedoeling van de wetgever eind 18e eeuw. De reden waarom de torens van de onderlinge verdeling tussen de kerkgenootschappen werden uitgesloten en bij de burgerlijke overheid bleven kwam door de functie die ze in het maatschappelijk leven innamen. Ze hadden immers vaak een publieke functie: uitkijkpost, gevangenis, alarmering bij gevaar of brand e.d.

Ook in de latere jaren zijn er verschillende transacties gesloten tussen de burgerlijke en kerkelijke gemeente die weliswaar niet werden gekwalificeerd als een Plan van Schikking, maar onder een meer reguliere noemer. Zo is bekend dat begin 19e eeuw in de gemeente Leeuwarden door de betrokken partijen een overeenkomst van dading werd gesloten waarin de gewenste rechtstoestand werd vastgelegd. Zo is mij ook bekend dat in maart 1940 de Hervormde Gemeente Raalte de toren in eigendom van de gemeente overnam, omdat deze niet in staat was de noodzakelijke restauratiekosten te betalen.

Veranderende tijden

De ontwikkelingen zijn sindsdien voortgegaan en de huidige samenleving lijkt natuurlijk nog nauwelijks op die van begin 19e eeuw. De publieke functie die de torens hadden is achterhaald en vaak ingenomen door andere gebouwen en voorzieningen. Gemeenten willen dan ook wel af van dit overblijfsel uit de Franse Tijd.

Wanneer de overheid bovendien door de omstandigheden fors de broekriem moet aanhalen en ze op zoek moet naar bezuinigingsmogelijkheden, lijkt het afstoten van deze onderhoudslast een gemakkelijke. De redenering is dan veelal: waarom spenderen we nog middelen aan bouwwerken die de facto bij de kerk behoren. Bij gebrek aan de juiste historische kennis rond deze materie, wat in menig gemeentehuis de opvatting dat de uitgaven aan

het onderhoud van deze torens een vorm van een subsidie is en daarom net als iedere subsidietoekenning op een bepaald moment met inachtneming van de regels van de Algemene Wet Bestuursrecht beëindigd kan worden.

In het recente verleden is het dan ook eens voorgekomen dat in de bezuinigingsplannen het schrappen van deze begrotingspost werd meegenomen. Ter uitvoering daarvan wordt dan een briefje naar de kerkelijke gemeente gestuurd met de mededeling dat de onderhoudskosten met ingang van een bepaald begrotingsjaar niet meer betaald zullen worden. De reactie van de kerkelijke gemeente kan dan naar mijn mening heel simpel zijn: wij hebben hiervan kennisgenomen en nemen het ook voor kennisgeving, maar willen u er wel op wijzen dat de eigendomsrechten bij de gemeente horen en dat dit ook zo zal blijven. Er is immers nog geen juridische mogelijkheid dat iemand zijn eigendomsrechten eenzijdig afstoot en die tegen diens wil neerlegt bij een willekeurige derde. Anders gezegd, gemeente houdt u er wel rekening mee dat u als eigenaresse de risico's blijft dragen die het eigendomsrecht van het bouwwerk kan opleveren, bijvoorbeeld de schade die ontstaat door neervallende pannen of stenen. Ons rechtssysteem kent daarentegen wel de tegenovergestelde mogelijkheid, namelijk dat iemand gedwongen wordt zijn eigendom af te staan ten gunste van het algemeen belang. Dat noemen we gewoon onteigening. Maar vanwege het ingrijpende karakter van deze rechtsfiguur is dit met veel waarborgen omringd en is er zelfs een aparte wet voor in het leven geroepen. Soms wordt er ook wel eens het argument van de rechtsongelijkheid gebruikt door de overheid. Waarom wel die oude toren van voor 1798 laten onderhouden door de gemeente en niet de vele, monumentale en voor het dorps- of stadsgezicht minstens zo belangrijke torens van latere datum? Afgezien van het feit dat het een gemeente natuurlijk vrijstaat ook voor die torens een regeling voor een financiële tegemoetkoming te treffen, wordt hierin de historische context uit het oog verloren. De geschiedenis heeft de actuele samenleving al door de eeuwen heen met de 'lasten' van het verleden opgezadeld. Dat geldt voor de burgerlijke

overheid, maar evenzeer voor anderen waaronder zeker ook de kerken. Die wordt ook geconfronteerd met een erfelijke belasting en kan deze niet negeren. Het verleden schept voor iedereen verplichtingen. Dat is niet altijd even prettig, maar wel een feit.

Proces

Ook de plaatselijke kerken kampen met grote financiële problemen. De oorzaken daarvan zijn genoegzaam bekend. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken dat ook in de kerk naarstig wordt gezocht naar beperking van de uitgaven nu ze er steeds minder in slaagt om de inkomsten op peil te houden, laat staan te verhogen. Dat heeft in de jaren negentig van de vorige eeuw een vijftal Kerkvoogdijen uit Friesland doen besluiten een proces aan te spannen tegen hun burgerlijke gemeente. De stelling was: wij onderhouden een toren die onder de werking van de Staatsregeling van 1798 valt en die wij al die jaren dus eigenlijk ten onrechte hebben onderhouden. De inzet van het geding was dan ook het verkrijgen van een verklaring van recht, waarbij het eigendomsrecht door de burgerlijke gemeente (opnieuw) wordt vastgesteld.

Wij onderhouden een toren die onder de werking van de Staatsregeling van 1798 valt en die wij al die jaren dus eigenlijk ten onrechte hebben onderhouden

Helaas voor de eisende partijen heeft dat niet het gewenste resultaat opgeleverd. De Rechtbank wees de eis simpelweg af en stelde zicht op het standpunt dat een kerkgenootschap die zich altijd ondubbelzinnig als eigenaar heeft gedragen inmiddels zijn recht heeft verwerkt (zeg maar: verjaard). Het Hof volgde dit, waarna de zaak werd voorgelegd aan de Hoge Raad die in 2000 arrest wees.

Weliswaar werd de eis van de kerkvoogdijen niet door de Hoge Raad toegewezen, maar ook niet afgewezen. In tegenstelling tot de uitspraak in eerste en tweede aanleg, werden de kerkvoogdijen wel in de gelegenheid gesteld om met bewijzen te komen die hun stelling ondersteunden; de zaak werd terugverwezen naar het Hof van Arnhem. De kerken mochten dus bewijzen dat zij inderdaad slechts bezitter/houder zijn en geen eigenaar. Het bewijs zal moeten blijken uit andere stukken dan de simpele verwijzing naar de Staatsregeling. En toen werd het stil, want dat bewijs is tot op heden niet geleverd in de betreffende gevallen en dus moeten die kerkelijke gemeenten worden aangemerkt als bezitters die voor zichzelf bezitten (= eigenaar zijn). Overigens is het zeer wel mogelijk dat in andere situaties dan die in de Friese gemeenten een kerk wel kan bewijzen dat de burgerlijke overheid nog steeds eigenaar is. Omgekeerd geldt trouwens hetzelfde: daar waar de burgerlijke gemeente steeds het onderhoud heeft gepleegd en zich als eigenaar/bezitter heeft opgesteld, moet zij maar aantonen dat ze dat onverplicht doet en gedaan heeft en de kerken op grond van een plan van

schikking of andere overeenkomsten wel degelijk eigenaar van de toren zijn geworden.

Het Hof had in tegenstelling tot de Rechtbank in zijn arrest een aantal (rechts)overwegingen gehanteerd die wel interessant zijn voor de praktijk omdat deze nadrukkelijk niet zijn overgenomen en door de Advocaat-generaal in zijn Conclusie zelfs afgewezen. Deze overwegingen van het Hof waren:

1. Er zou niet aangetoond zijn dat er in 1798 sprake was van een overdrachtshandeling op grond waarvan de burgerlijke gemeente eigenaresse van de toren was geworden. Het Hof was dus van mening dat de Staatsregeling zelf geen eigendomsoverdracht heeft bewerkstelligd, want daarvoor zou nog een expliciete handeling vastgelegd in een notariële akte nodig zijn. Nee zegt de Advocaat-generaal, door de simpele wetsbepaling waren ze eigenaar en bleven ze dat en een nadere overdrachtshandeling was niet nodig;
2. De Staatsregeling van 1801 in combinatie met het huidige artikel 109 Boek 3 NBW heeft als uitgangspunt dat iemand voor zichzelf bezit tenzij het tegendeel wordt aangetoond. Er is dus volgens het Hof geen sprake van houderschap. Nee zegt de Hoge Raad daar is wel sprake van.
3. Terloops wordt er door het Hof nog op gewezen dat in de kadastrale tenaamstelling geen splitsing is aangebracht. In alle gevallen staan deze torens en kerken in het kadaster geregistreerd op hetzelfde kadastrale perceel ten name van de betreffende kerkvoogdijen. Opnieuw wordt bevestigd dat de kadastrale tenaamstelling geen uitsluitend bewijs is, doch slecht een begin daarvan.

Conclusies

Het bovenstaande samenvattend, kunnen we de volgende conclusies trekken.

- a. Alle kerktorens die bestonden op 1 mei 1798 en voldoen aan de bepalingen van de Staatsregeling waren eigendom van de burgerlijke gemeente. Dat zijn ze geworden door de enkele wetsbepaling, nadere handelingen waren niet nodig om dat te bevestigen.
- b. De kadastrale aanduiding is geen uitsluitend bewijs van eigendom. Er mag dus niet afgegaan worden op de kadastrale tenaamstelling.
- c. De torens zijn nog steeds eigendom van de burgerlijke gemeente, tenzij tussen kerk en gemeente ooit nadere afspraken zijn gemaakt. Dat kan zijn een Plan van Schikking, of een afzonderlijke overeenkomst.
- d. De Staatsregeling geldt dus niet voor de torens die niet aan de criteria voldoen, dan wel na 1 mei 1798 zijn gebouwd.
- e. De feitelijke gebruikers die iets anders willen (de kerken of de gemeenten) moeten bewijzen dat hetzij de Staatsregeling onverkort van toepassing is, hetzij komen met stukken waaruit blijkt dat er een andere regeling is getroffen.
- f. Wellicht overbodig, maar dan slechts ten overvloede, het is uitgesloten dat eenzijdig – hetzij door de kerkelijke gemeente, hetzij door de burgerlijke gemeente – wordt besloten om wijziging aan te

brengen in de bestaande situatie. Als er niets geregeld is, en het onderhoud wordt nog steeds gepleegd door de burgerlijke gemeente, dan moet worden aangenomen dat dit gebeurt op grond van de Staatsregeling van 1798 en is zij bij wet eigenaar en blijft ze dat. Blijkt uit de archieven dat het beheer en onderhoud is gebaseerd op een nadere regeling/overeenkomst, dan zal die ook bepalingen moeten bevatten over de wijzigingsmogelijkheden. Dat laatste is ook van toepassing op de kerken: behoudens het bewijs van tegendeel zullen zij als bezitter/eigenaar moeten worden aangemerkt.

Wat dan wel?

Wat moet een plaatselijke kerkelijke gemeente nu doen als de burgerlijke gemeente bij haar komt met het besluit dat ze de onderhoudslasten van de kerktoren voortaan bij de kerk als gebruiker wil leggen. Of een college van kerkrentmeesters dat vindt dat de burgerlijke gemeente maar eens weer de onderhoudskosten voor haar rekening moet gaan nemen.

Veel beter is om samen met de burgerlijke overheid om de tafel te gaan zitten en te zien naar andere oplossingen.

Laat ik met dat laatste beginnen, namelijk dat een kerkelijke gemeente bevrijd wil worden van de onderhoudslasten van haar oude toren. Ik denk dat dit een onmogelijke opgave zal worden als het oogmerk is voortaan die kosten neer te leggen bij de gemeentelijke overheid. Maar als dat niettemin overwogen wordt, dan zal er in ieder geval eerst eens diepgaand (archiefo)onderzoek moeten worden gedaan waaruit zonneklaar of met redelijke mate van zekerheid blijkt dat de toren inderdaad van de burgerlijke gemeente is en dat de kerk deze ten onrechte jaren heeft onderhouden. De kans op succes zal niet groot zijn, maar mochten de bewijzen wel boven water komen dan nog zal de burgerlijke gemeente zich waarschijnlijk daartegen gaan verzetten en begint er een juridische procedure waarvan de afloop niet bij voorbaat is te voorspellen.

De kans dat er burgerlijke gemeenten zullen zijn die opnieuw willen proberen van de onderhoudslasten bevrijd te worden, is daarentegen vele malen groter. In de publieke discussie die dan volgt, zal gezien de huidige tijdsgeest de sympathie eerder uitgaan naar de overheid dan naar de kerk. Niettemin wil ik het college van kerkrentmeesters adviseren alles te doen om te voorkomen dat de kerkelijke begroting belast gaat worden met onderhoudskosten van een oude toren. Per definitie moet men dat niet meer willen. In een tijd waarin juist gebouwen afgestoten moeten worden en het gebruik van een eeuwenoude kerk voor de erediensten sowieso al heel veel geld en moeite kost, moet de eerste opdracht zijn de minder wordende middelen te besteden aan de primaire opdracht die een kerke-

lijke gemeente heeft: zorg voor het geestelijk leven in al z'n facetten. Gebouwen zijn daartoe slechts middelen en nimmer een doel op zich.

Moet de kerkelijke gemeente zich dan helemaal afzijdig houden van deze discussie? Naar mijn mening niet, want we hebben wel een historische binding en verplichting. Die 'hautain' negeren mag ook niet de uitkomst zijn. Veel beter is om samen met de burgerlijke overheid om de tafel te gaan zitten en te zien naar andere oplossingen. De laatste tijd zie je wel vaker een oplossing waarin niet alleen de toren maar de hele kerk in beheer en eigendom wordt overgedragen aan een particuliere instelling, zoals bijv. de Stichting Alde Fryske Tsjerken, Oude Gelderse Kerken e.d. De opzet moet daarbij zijn dat enerzijds het oude monument in stand kan blijven en desgewenst beschikbaar blijft voor het de kerkelijke gemeente, dan wel mogelijk een nieuwe functie kan krijgen, maar dat anderzijds voorkomen wordt dat de kerkelijke begroting structureel belast wordt met extra onderhoudslasten. Kortom, gewoon op de ouderwetse Nederlandse manier van samenleven betekent in overleg gaan door samen een oplossing te zoeken.

Tot slot

Vanuit de wetenschap dat het heden is ontstaan vanuit een verleden dat onze voorouders en wijzelf hebben ingevuld en gemaakt en waarvoor we ook verantwoordelijk mogen worden gehouden, zal ook in de nabije toekomst de oude kerktoren een richtingaanwijzer blijven. Dat impliceert betrokkenheid, die niet genegeerd mag worden vanuit het dogma dat er scheiding moet zijn tussen kerk en staat, maar vanuit de gemeenschappelijke zorg voor de instandhouding van het cultureel en kerkelijk erfgoed.

Ontzorgen op het gebied van kerkgebouwen

Tekst Bert van Rijssen **Beeld** kerkfotografie.nl

Interview met Gerrit Westerveld, bestuurslid van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk en voorzitter van de projectgroep ontzorgen gemeenten met betrekking tot kerkgebouwen.

Gerrit Westerveld (70) werkte het grootste deel van zijn actieve leven bij Brink Groep, een adviesbureau van ongeveer 240 mensen (www.brinkgroep.nl), waarvan 28 jaar als één van de vier directeuren. "De Brink Groep hanteert een model van meewerkend voorman, dus alle directeuren doen ook zelf projecten, om voeling met de praktijk te houden." Eén van Gerrits laatste grote projecten was de spraakmakende restauratie, verbouwing en nieuwbouw van het Rijksmuseum, waar Brink Groep namens de toenmalige rijksgebouwendienst de directie voerde en hij gedurende drie jaar hoofddirectievoerder was. "De laatste projecten liepen door mijn officiële pensioendatum heen. Ik ben dus nog enkele jaren met projecten doorgedaan, vanuit mijn eigen b.v. samen, maar zonder gezagsverhouding, met de medewerkers van Brink Groep. Formeel ben ik nu al vijf jaar gepensioneerd, maar heb feitelijk nog drie jaar doorgewerkt en de laatste twee jaar gebruikt om de projecten af te bouwen." Andere grote projecten die hij heeft geleid zijn de ontwikkeling van de Philips HighTec Campus in Eindhoven (een project van meer een half miljard, op het voormalige Nat Lab terrein) later High Tech Campus Eindhoven genoemd en zijn eerste spraakmakende grote project, het bekende Gasunie gebouw aan de zuidelijke rondweg van de stad Groningen (daarvan hangen nu foto's in zijn Waalwijkse woning).

Ondanks zijn zeer drukke werkzaamheden (uit eigen waarneming kon ik vaststellen dat hij 's ochtends om 6

uur al op kantoor was) heeft Gerrit altijd vrijwilligerswerk gedaan; veel organisaties hebben dankbaar gebruik gemaakt van zijn deskundigheid als vrijwilliger-bestuurder. Dat begon al in Schiedam waar hij pastoraal ouderling was. Na zijn verhuizing naar Waalwijk in 1976 is hij tot 29 januari van dit jaar vrijwel ononderbroken achtereenvolgens kerkvoogd, voorzitter van de kerkenraad van de Hervormde Gemeente Waalwijk en voorzitter van de Algemene Kerkeraad van de Protestantse Gemeente Waalwijk geweest, afgewisseld met adviseurschappen. Ook in Waalwijk was hij de projectleider van grote projecten: De interieurwijziging in verschillende kerkgebouwen, de grote restauratie en verbouwing van de monumentale gotische Kerk aan de Haven en laatstelijk, de nieuwe inrichting van de kerkelijke organisatie volgens het werkgroepenmodel (zie kader).

Via het college van kerkvoogden maakte Gerrit kennis met de bestuurlijke organisatie van de VKB. Hij werd eerst opgenomen in het afdelingsbestuur van de toenmalige afdeling Noord-Brabant-west, van daaruit afgevaardigd naar het Hoofdbestuur waar hij na enige tijd een kwaliteitszetel, als penningmeester in het Dagelijks Bestuur, ging bekleden. Onder zijn leiding werd het oude VKB kantoor aan de Ferdinand Bolsingel in Dordrecht verkocht en het huidige kantoor aan de Nicolaas Maessingel betrokken. Binnen het bestuur was een lichte voorkeur voor weer een klassiek pand, maar Gerrit vond de klassieke

Wergroepenmodel Protestantse gemeente Waalwijk

Het werkgroepenmodel in de Protestantse gemeente Waalwijk is ingesteld om het fusieproces in de gemeente te faciliteren ofwel überhaupt mogelijk te maken. Peter de Wit, huidig voorzitter van het college van kerkrentmeesters en DB-lid van de VKB, heeft vorig jaar tijdens een Kansen voor Kerken bijeenkomst dit model uit de doeken gedaan. Doelstelling van het model is dat niet alleen ambtsdragers, maar zoveel mogelijk gemeentelieden constructief met de fusie mee kunnen denken, in een vroeg stadium erbij worden betrokken en zodoende draagvlak binnen de gemeente voor de onderdelen van het fusieproces vormen. Het gaat om een bewust getrap, zeer geleidelijk proces dat nog niet helemaal is afgerond.

Enkele sleutelfactoren voor succes zijn volgens Peter:

- Het doel duidelijk stellen, maar de weg ernaartoe opknippen in overzienbare stukken, met een stappenplan;
- Investeren in communicatie;
- Draagvlak vinden door gemeentelieden te betrekken in zoveel mogelijk werkgroepen;
- Goed nadenken over de organisatie en de organisatorische ontwikkeling (fasering);
- Als blijkt dat ze toch te snel gaan: een pas op de plaats maken, herbronnen;
- Gebruik maken van gunstige omstandigheden/ontwikkelingen om meters te maken.

Protestantse gemeente te Waalwijk

omgeving maar ballast en wist uiteindelijk het bestuur te overtuigen om voor een moderne kantoorhuisvesting te kiezen. In die tijd was hij ook penningmeester van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving. Zes jaar geleden kwam het verzoek vanuit de Dienstenorganisatie of hij daar in het bestuur wilde plaatsnemen en, met pijn in het hart (want die functie was niet verenigbaar met het penningmeesterschap van de VKB), maakte hij in goed overleg de overstap. Sindsdien dient hij loyaal en met groot enthousiasme de belangen van de Protestantse Kerk, maar ook met een groot hart voor het kerkrentmeesterlijk bedrijf. Niet voor niets heeft hij, naast het onderwerp onroerend goed, ook 'regio' in zijn portefeuille.

Ook voor de Dienstenorganisatie heeft hij enkele groot-schalige projecten begeleid, binnen de tijds- en budget-taire kaders: De vervanging van het protestants conferentie- en opleidingscentrum Hydepark en het Rooseveltthuis, en de renovatie van de Oranjerie op Hydepark.

Sinds enkele maanden is Gerrit voorzitter van de project-groep ontzorgen gemeenten met betrekking tot kerkgebouwen. Wat doet die projectgroep? Gerrit: "Het oor-

spronkelijke idee was om een buitenkerkelijke stichting op te richten, om, als het ooit zover komt dat kerkgebouwen geen eigenaar hebben (omdat gemeenten ophouden te bestaan) daar een vangnet voor te creëren. Die gedachte is in goed overleg met de VKB afgeschoten. Die doelstelling is nu dus verlaten."

De nieuwe doelstelling is veel breder geformuleerd, uitgesplitst in vier hoofddoelstellingen, te weten:

1. We willen de totstandbrenging bewerkstelligen van één gezamenlijk landelijk steunpunt/informatiepunt voor alle vragen over beheer, herbesteding en afstoting van kerkgebouwen.
2. We willen kennis en actuele standaarden voor geïntegreerd kwalitatief beheer van kerkgebouwen ontwikkelen en beschikbaar stellen en het doen van onderzoek dat daarvoor nodig is faciliteren.
3. Er is veel kennis op de markt aanwezig, bij plaatselijke gemeenten en instanties en we willen daarnaar doorverwijzen.
4. Pas als benodigde kennis niet gevonden wordt, gaan we die eventueel zelf ontwikkelen, dus zelf overgaan tot het verlenen van dienstverlening.

"Daarnaast zijn er twee afgeleide doelstellingen: het bereiken van samenwerking en afstemming met bestaande kerkbeheer initiatieven (bijvoorbeeld Stichtingen Behoud Kerkelijke Gebouwen, Stichtingen Oude Kerken, Kerkelijk Waardebeheer), en het ontwikkelen van een vervolgplan voor lobbyactiviteiten in de regio. Dat gebeurt nu veel te weinig. Gemeenten zouden gericht moeten gaan praten met provinciale en lokale besturen en ambtenaren, onder andere voor het openen van provinciale subsidiekanalen."

Waarom is tot nu toe zo weinig bekend over deze projectgroep?

"We kregen het eerst niet van de grond, de doelstellingen waren nog niet duidelijk en bij de samenwerkingspartners stonden niet alle neuzen in dezelfde richting. Het onderwerp is eerst opgepakt door de Dienstenorganisatie en de 'Staalkaart van mogelijkheden' (een publicatie met de naam 'Beheer van kerkgebouwen in tijden van krimp' waarin handreikingen voor plaatselijke gemeenten met beleidsalternatieven en adressen van adviesinstanties staan) is een eerste resultaat van die projectgroep. Het eerste exemplaar daarvan is vorig jaar door Jaap Broekhuizen overhandigd aan het VKB bestuur tijdens de algemene vergadering in Amersfoort."

Kunt u iets zeggen over de samenstelling van de projectgroep?

"De projectgroep wordt gevormd door vertegenwoordigers van de VKB, het Kantoor Kerkelijke Goederen (KKG) in Amersfoort, medewerkers van de Dienstenorganisatie en mensen van de Regionale Commissies voor Behandeling Beheerszaken (RCBB). De projectgroepleden werken actief mee; het zijn allemaal mensen die van binnenuit weten hoe de kerk in elkaar steekt. Besturen en directies van de deelnemende organisaties zijn erin vertegenwoordigd en ze worden ondersteund door mensen met veel kennis en ervaring in het kerkelijk veld, van de werking van de RCBB's en de juridische aspecten van kerkbeheer, gebouwenkennis en kennis van het overheidsbeleid dienaangaande."

Wat hebben jullie al voor elkaar gekregen?

"Als eerste is de staalkaart ontwikkeld. Daar wordt veel gebruik van gemaakt. De publicatie wordt ook actueel gehouden en er is een digitaal portaal met altijd de goede adressen. De brochure kan worden opgevraagd bij de webwinkel van het Protestantse Landelijk Diensten centrum (PLD).

Op dit moment weten we voor het eerst hoeveel protestantse kerkgebouwen er in Nederland binnen de plaatselijke gemeenten aanwezig zijn, inclusief de eigendomsituatie (er zijn ook gemeenten die een gebouw huren), en hoeveel ervan monumenten (gemeentelijk, rijks-) zijn. Ook de bezitsstatus van de kerktorens is bekend (in een aantal plaatsen is de toren eigendom van de burgerlijke gemeente).

Verder zijn we een eind met het ontwikkelen van een vier-

tal maatstaven waarmee gemeenten hun eigen financiële situatie kunnen vergelijken met provinciale en landelijke gemiddelden en dus ook kunnen vaststellen of ze voor een bepaald criterium in de gevarezone zijn beland. De getallen worden alleen geaggregeerd en geanonimiseerd verstrekt.

Het gaat om de volgende maatstaven:

- De relatieve omvang van uitgaven aan pastoraat en eredienst. Dit wordt berekend door deze uitgaven als percentage van de totale uitgaven van de gemeente uit te drukken.
- De relatieve omvang van de uitgaven aan onderhoud van het kerkgebouw. Ook deze worden uitgedrukt als percentage van de totale gemeente-uitgaven.
- De verhouding tussen de inkomsten uit levend geld (meer concreet: 'Kerkbans') en de kosten voor pastoraat en eredienst.
- De verhouding tussen de onderhoudskosten van het kerkgebouw en het vrij besteedbaar vermogen.

De gemiddelden worden nu landelijk en per provincie bepaald, en we zoeken uit of er nog meer relevante onderverdelingen nodig zijn (denominatie bijvoorbeeld).

De projectgroep zal overigens niet ten eeuwigen dage blijven bestaan. Naar verwachting worden dit soort activiteiten uiteindelijk ondergebracht in de 'beheer-koepel', een te ontwikkelen platform waarop de Dienstenorganisatie

samenwerkt met andere flankerende organisaties op het gebied van kerkbeheer, zoals de VKB en het KKA/KKG."

Komt er een soort stoplichtsysteem zoals de RCBB's nu hanteren voor de beoordeling van de verhouding tussen inkomsten en uitgaven van gemeenten?

"Het gesprek aangaan met gemeenten waar het niet goed gaat zal worden opgenomen in het takenpakket van de regiopredikanten, niet om te sturen maar om kerkrentmeesters de middelen te geven om zelf te sturen. En, inderdaad is er een soort stoplichtsysteem voorzien waarbij gemeenten zelf kunnen bepalen of ze op één of meerdere van de maatstaven in de gevarezone verkeren. Natuurlijk kunnen er plaatselijke omstandigheden zijn waardoor de kengetallen niet de juiste zeggingskracht hebben, maar dan is daar een goede verklaring voor. De kengetallen zullen via de statistische jaarbrief (deze verschijnt in juni) en dit blad ter beschikking worden gesteld.

Wat gebeurt er als er een probleem ontstaat, een plaatselijke gemeente de kosten van kerkgebouw niet meer kan dragen?

"Het is aan de plaatselijke gemeente om in actie te komen. Als er daar onvoldoende bestuurskracht is, gaan we doorverwijzen naar instanties of mensen die wel kunnen helpen. En als ze nergens meer terecht kunnen (exceptionele gevallen) komt toch misschien de wenselijkheid van de hierboven aangehaald 'stichting' weer boven tafel."

Samenvattend: wat hebben kerkrentmeesters aan de bevindingen van de projectgroep?

Gerrit telt op zijn vingers. "1) De benchmarks, 2) het steunpunt/de éénloket aanpak, 3) de staalkaart, 4) training en toerusting, en 5) bestuurlijke ondersteuning, onder andere vanuit het netwerk van de VKB. In de regio worden zo

mogelijk groepjes van mensen met bestuurlijke ervaring gevormd ('flying squad') die gaan bekijken of ze ondersteuning kunnen bieden (ook voor lobby-activiteiten)."

Tenslotte: hoe kijk je zelf aan tegen kerksluiting?

"Iedereen is het er over eens dat het Woord belangrijker is dan stenen, maar die stenen hebben wel een belangrijke symbolische waarde die uitstijgt boven de materie. Als gebouwen meer zijn dan materie, dan moeten de mensen er geld voor over hebben. De landelijke, provinciale en plaatselijke overheid, maar ook de mensen zelf in de burgerlijke gemeenten. Hoezeer je ook tegen kerksluiting bent, het Woord gaat altijd voor de stenen. Dan maar een hek eromheen, de plaatselijke gemeente moet niet het gelag betalen, we zijn geen beheerders van monumenten sec.

Gemeenten moeten ook bereid zijn om aan het interieur te sleutelen (als het niet monumentaal is), anders kun je je gebouwen niet verhuren. Ook moeten we niet moeilijk doen over dat verhuren, niet allemaal mitsen en maren. Als alle middelen zijn uitgeput en de omgeving springt niet bij, heeft het geen zin om het gebouw open te houden.

Dat is (nog) niet de visie van de voorzitter van de projectgroep, maar wel die van Gerrit Westerveld. De voorzitter zal zijn uiterste best doen kerksluitingen waar mogelijk te voorkomen (zo lang mogelijk nevengebruik). Maar we hebben in Nederland er wel een handje van om monumentale kerken belangrijk te vinden, maar er geen cent (onvoldoende) voor over te hebben."

De brochure 'Beheer in kerkgebouwen in tijden van krimp' is te bestellen bij de webwinkel van de Protestantse Kerk via www.webwinkel.pkn.nl (zoekterm "staalkaart")

Oosterbeek PG Oude kerk

Een goede verstaanbaarheid in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluids-installaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.

schaapsound

Kaartenmakerstraat 18
2984 CB Ridderkerk
0180-41 46 00

Baileystraat 2a,
8013 RV Zwolle
038-785 19 77

Mussenberg 7
6049 GZ Roermond
0475-33 69 44

www.schaapsound.nl
info@schaapsound.nl

een *Cantor* kerkgeluidstestem van Dialog Church Sound U hóórt het verschil!

Als U op elke plaats in de kerk goede verstaanbaarheid wenst, dan kiest U voor Dialog Church Sound: goede advisering, professionele en toch eenvoudig werkende apparatuur en prima service! Een *Cantor* kerkgeluidstestem wordt op basis van Uw wensen samengesteld, met als hoofddoel de meest optimale spraakverstaanbaarheid.

Al meer dan 55 jaar gespecialiseerd in kerkgeluidstechniek ... meer dan 1800 kerken met *Cantor* Kerkgeluidsapparatuur kerkversterkers, microfoons, geluidszuilen, draadloze volumeregeling, ringleidingsystemen, beeldprojectie

Dialog Church Sound
www.cantorsound.nl

Van Poppelstraat 22
040 – 2 420 840

5622 BJ Eindhoven
info@cantorsound.nl

Mercer/ Marsh – VKB Awards zijn uitgereikt

Tekst Adam van Bergeijk **Beeld** Nico de Jong

Tijdens het congres van de VKB op zaterdag 22 april te Nijkerk, zijn de prijzen uitgereikt van de Mercer/Marsh – VKB Award 2017. De eerste prijs (€ 3.000) is toegekend aan de Protestantse gemeente te Amersfoort. De Hervormde gemeente te Alpen aan den Rijn ontving de tweede prijs (€ 1.500) en de derde en laatste prijs (€ 500) werd in ontvangst genomen door de Hervormde gemeente te Streefkerk. In Kerkbeheer geven we aandacht aan de inzendingen. We trappen af met de inzending van 1e prijswinnaar Amersfoort.

De Mercer/ Marsh – VKB Award 2017

Colleges van kerkrentmeesters zijn eind 2016 uitgenodigd om mee te doen aan deze wedstrijd, waarbij een korte vragenlijst diende te worden ingevuld. Een belangrijk criterium waarop deelnemers konden scoren, is het thema integrale beleidsontwikkeling. Daarmee wordt een nauwe samenhang tussen mensen en middelen in de gegeven omstandigheden

bedoeld. Andere criteria waarop de inzendingen worden beoordeeld, zijn integraliteit, toekomstgerichtheid, overdraagbaarheid en innovatie.

De inzending van de Protestantse gemeente te Amersfoort (1e prijs)

De Protestantse gemeente te Amersfoort heeft het deelnameformulier ingestuurd met als onderwerp 'vitaliteitscan'. Deze vitaliteitscan bedoelt een langetermijnprognose te zijn waarin de vele aspecten van het kerkelijk bestaan en functioneren worden gemonitord. In de vitaliteitscan komt een breed spectrum aan bod: voldoende kader (vrijwilligers, ambtsdragers en predikanten), aantal kerkgangers, doordeweeks gemeentewerk, gezonde financiën, ontwikkelingen ledenaantallen, financiële aantallen leden en gebouwen.

De vitaliteitscan heeft een sterk integrale aanpak. De Protestantse gemeente te Amersfoort staart zich bepaald niet blind op de huidige situatie van krimp, maar expliciteert haar

wensen en verwachtingen waarna het beleid, waar mogelijk, wordt aangepast. Dit getuigt, volgens de jury van de Award, van een vitaliteit die, ondanks de gesignaleerde krimp, hoopgevend is. De vitaliteitscan dwingt, zo zeggen de inzenders, om zo goed mogelijk schriftelijk te formuleren wat gemakkelijk alleen tussen de oren blijft.

De integrale aanpak en de moed om de krimpende situatie in balans te brengen met de beschikbare mensen en middelen is door de Protestantse gemeente te Amersfoort krachtig in praktijk gebracht. Op de website van de VKB, www.kerkrentmeester.nl is een kort filmpje te zien, waarin het initiatief in vogelvlucht wordt gepresenteerd.

Foto: Namens de Protestantse gemeente Amersfoort nemen de heren Wim Oosterom (links op de foto) en Klaas Rus de prijs in ontvangst.

Tekst Jos Aarnoudse

Dit jaar kende het hoofdbestuur van de VKB reeds twee reguliere vergaderingen, te weten op 25 februari en op 20 mei. Op 11 maart was er de bijeenkomst van het hoofdbestuur met vertegenwoordigers van de afdelingsbesturen. Op 22 april kende de VKB haar Algemene Ledenvergadering (verslag: zie meinummer Kerkbeheer).

Ontwikkelingen

Tijdens de vergaderingen is het hoofdbestuur steeds bijgepraat over de ontwikkelingen rond de mogelijke vorming van een koepel voor kerkbeheer voor de Protestantse Kerk. Er worden achter de schermen stappen gezet om de mogelijkheden goed in kaart te brengen. Het dagelijks bestuur en de directeur kunnen melden dat er vanaf het begin van het jaar steeds stapjes vooruit worden gezet, al zou het wat hen betreft wel wat sneller kunnen allemaal. Daarnaast zijn onderwerpen aan de orde als de ontwikkeling van een netwerk aan partners en gelieerde adviseurs ten behoeve van onze kerkrentmeesters en het project rond de ontwikkeling van een digitaal analyse-instrument ten behoeve van pro-actief kerkbeheer. Tijdens het congres in april stond dit thema prominent op de agenda. De winnaar van de Mercer/Marsh –VKB Award 2017 is een voorbeeld van de kant waarop we op zouden moeten (Vitaliteitscan van de Protestantse Gemeente Amersfoort).

In de meivergadering neemt het bestuur ook kennis van de ontwikkelingen op het bureau te Dordrecht. De uitvoering van het jaarplan 2017 ligt op schema. Mw. Wilnanda Hukom is weer aangetreden als bureausecretaresse. Vanaf 1 juni gaat het VKB bureau ook secretariële ondersteuning bieden aan de Federatie van Diaconieën.

Jaarstukken

In de februarivergadering wordt gewoontegetrouw de ALV voorbereid. Dat wil zeggen, dat het bestuurlijk jaarverslag en de jaarcijfers 2016 werden besproken. De jaarrekening wordt uiteindelijk op 11 maart goedgekeurd. De vertraging vond zijn oorzaak in onduidelijkheid rond de datering van de realisatie van Kerkbalansresultaten. Het maakt voor de daadwerkelijke realisatie niet uit, maar wel of sommige zaken nu in 2016 dan wel in 2017 geboekt dienden te worden.

In de februarivergadering wordt nog uitgebreid gesproken naar aanleiding van het eindverslag van de werkgroep mobiliteit predikanten waarin ook de VKB participeerde. Portefeuillehouder 'mensen' dhr. Gert Koffeman meldt dat hij – gezien de achtergrond van het dossier – kan instemmen met het geheel aan maatregelen dat nu is

voorgesteld. Wel is het zaak, dat de synode niet enkel haar eigen krenten uit de pap haalt, maar inziet dat het gaat om een samenhangend geheel. In het vorige nummer van Kerkbeheer was te lezen, dat de synode inderdaad het geheel nagenoeg onveranderd aanvaardde.

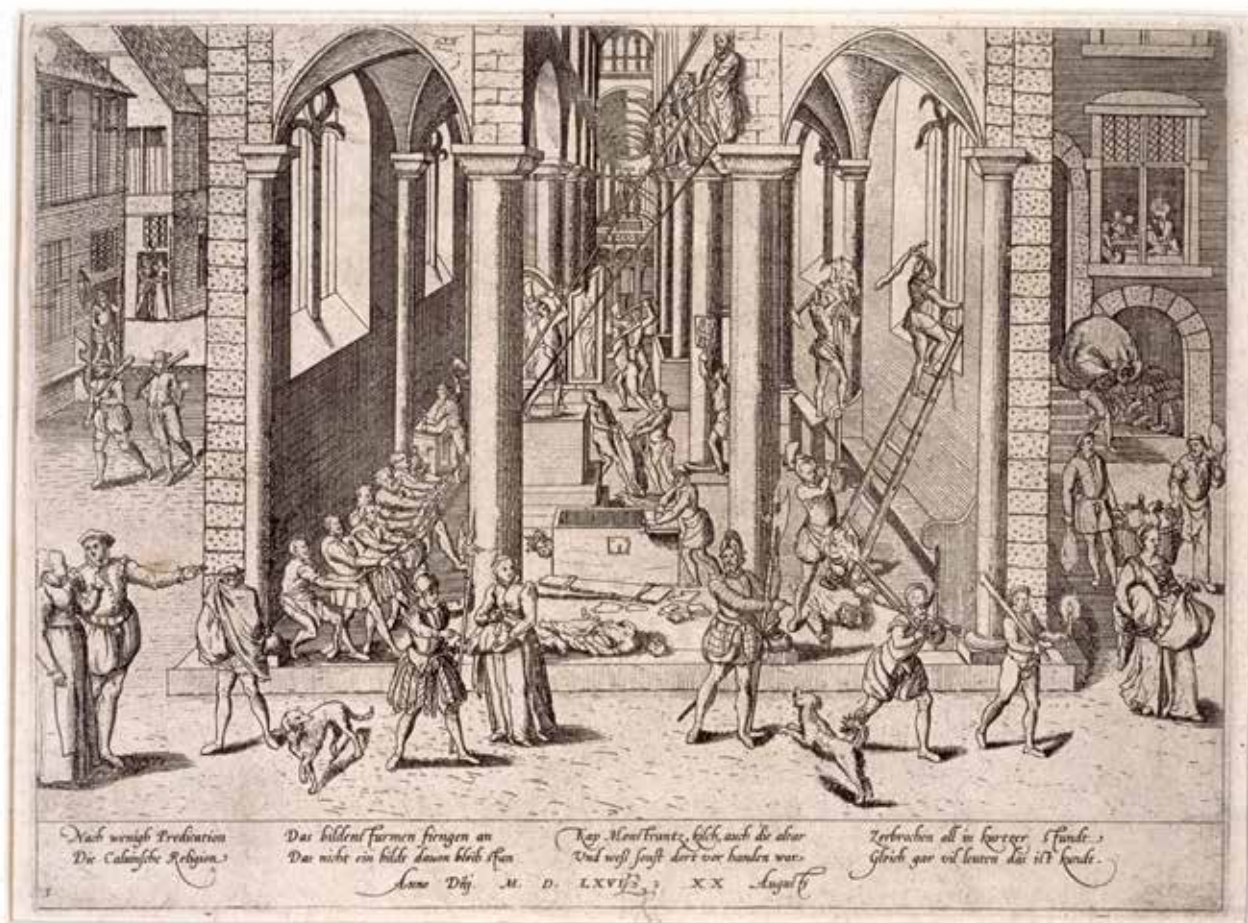
Benoemingen en bemensing

Er vinden verschillende benoemingen plaats. Dhr. C. van Tilborg werd voorgedragen voor benoeming in het LOB (Landelijke Organisatie Begraafplaatsen). Dhr. R. Verwijs werd benoemd in de Commissie Orgelzaken. Dhr. C. de Raadt werd voorgedragen ter herbenoeming in de ledenraad van Donatus. Dhr. M. Grinwis werd benoemd tot intern adviseur inzake 'veiligheidsvraagstukken'.

Tijdens de meivergadering kwam het hoofdbestuur in nieuwe samenstelling samen (immers drie leden namen afscheid tijdens het congres en mr. P. van den Boogaart werd benoemd als HB-lid). Het dagelijks bestuur ondergaat een wijziging. Dhr. W. Roseboom zal het dagelijks bestuur gaan verlaten. Mr. P. van den Boogaart zal toetreden. Op 5 juli hoopt het DB opnieuw onderling de portefeuilles te verdelen.

Het dagelijks bestuur geeft aan dat het na de zomer zal komen met voorstellen om het werven van nieuwe bestuursleden te intensiveren. De voorzitter geeft aan dat daarbij ook nagedacht moet gaan worden over mogelijk bestuurlijke vernieuwingen.

Tenslotte besluit het hoofdbestuur dat voortaan alle commissies van de VKB zullen gaan werken met een rooster van aftreden.

Het kerkinterieur op de schop (1)

Tekst Marco Blokhuis en Jan Dirk Wassenaar

Beeldenstorm en Reformatie

Dit jaar wordt 500 jaar Reformatie herdacht. Op 31 oktober 1517 sloeg de Augustijner monnik Maarten Luther 95 stellingen op de deur van de slotkapel te Wittenberg. Die daad wordt vrij algemeen gezien als het begin van de Hervorming, die een breuk met de toenmalige Rooms-Katholieke Kerk opleverde. De Reformatie heeft veel gevolgen gehad, op allerlei terreinen. In deze artikelenserie willen wij stilstaan bij de gevolgen voor het kerkinterieur. Hoewel uiteindelijk elke kerk die voor de rooms-katholieke eredienst in gebruik was, daaraan werd onttrokken en geschikt werd gemaakt voor de protestantse diensten, gebeurde dit niet overal tegelijkertijd en ook niet van het ene op het andere moment. De zuivering van het kerkinterieur is een proces geweest dat decennia lang heeft geduurd.

De Beeldenstorm van 1566 die in een aantal steden en dorpen plaatsvond, waarbij beelden en andere rooms-katholieke interieuronderdelen opzettelijk werden vernield, moet niet verward worden met het inrichten van een kerkgebouw voor de protestantse diensten. De Beeldenstorm vond nog plaats in de rooms-katholieke periode. Dit betekende dan ook dat de aangerichte schade werd hersteld. Bovendien werden de schuldigen, voor zover te achterhalen, gestraft. Zo werd in Amsterdam Lange Weyn Ockers samen met haar bediende Trijn bijna twee jaar later op de Dam terechtgesteld omdat ze meegedaan hadden met de Beeldenstorm in de Oude Kerk. Lange Weyn had met haar pantoffel het glas van een kastje met een Mariabeeld kapotgeslagen en Trijn had het vervolgens ontdaan van de kostbaarheden. De Beeldenstorm begon in de Zuide-

lijke Nederlanden in Steenvoorde op 10 augustus 1566. In bijna drie maanden tijd bereikte de storm de noordelijke gewesten. Ongeveer vierhonderd kerken en kloosters werden in die periode bestormd en er werden vernielingen aangebracht in het interieur. Nu zijn in ons land ongeveer 900 middeleeuwse kerken bewaard gebleven. Een eenvoudige reken-som maakt duidelijk dat veel kerken dus niet te lijden hebben gehad van de volkswoede. De Beeldenstorm werkte wel als signaal voor stads- en dorpsbesturen om in te spelen op de situatie en voorzorgsmaatregelen te nemen. Zo besloot het stadsbestuur van Leeuwarden op 6 september 1566 om de beelden uit de parochiekerken te verwijderen, echter zonder ze te beschadigen. In verschillende plaatsen zijn beelden en andere voorwerpen verborgen in de kerktorens of op de gewelven dan wel

Literatuur:

- Jan J.B. Kuipers, De Beeldenstorm. Van oproer tot opstand in de Nederlanden, 1566; (Zutphen 2015).
- Regnerus Steensma, 'Desacralisatie binnen het gereformeerd protestantisme. De protestantse omgang met de inventaris van de voormalige katholieke kerken', in: Arie L. Molendijk (red.), Materieel christendom. Religie en materiële cultuur in West-Europa (Hilversum 2003), p. 211-232.
- <https://historischcentrumleeuwarden.nl/images/PDF-bestanden/beeldenstorm-FD-20160907.pdf>.

buiten de kerk begraven, in afwachting van rustiger tijden. De schat van Warffum en de bodemvondst in Halsteren getuigen daarvan. In Warffum waren een aantal kleine liturgische voorwerpen en kerkelijk textiel verborgen. In Halsteren is de kerk pas omstreeks 1648 aan de protestanten overgedragen. Reeds rond 1619 moet men uit overwegingen van veiligheid enkele kostbaarheden begraven hebben: een groot bronzen doopvont, een zilveren monstrans en een koperen kandelaar. Het wachten van rooms-katholieken op betere tijden was echter tevergeefs. De Noordelijke Nederlanden gingen tussen 1572 en 1580 over naar het calvinisme, Groningen pas definitief in 1594, en de voorwerpen zijn niet meer teruggekeerd in de kerk.

Bij de zuivering van het interieur ging het niet alleen om het verwijderen van beelden, maar ook van andere voor protestanten aanstootgevende onderdelen zoals altaren, schilderijen, sacramentshuizen en doopvonten. Kostbare voorwerpen van edelmetaal waren vaak al eerder uit de kerk verwijderd en opgeborgen. Sommige onderdelen bleven gehandhaafd, zoals preekstoelen en koorhekken, maar ook kwamen er nieuwe elementen, zoals borden met Bijbelteksten. In verschillende kerken vinden we ook tekstborden en glas-in-loodramen die verwijzen

naar de strijd die men heeft moeten voeren voor de vrijheid. Voorbeelden daarvan zijn borden in de kerken van Koudum, Boksum, Blessum en Egmond aan de Hoef.

De eerste kerk die geschikt werd gemaakt voor de protestantse eredienst was de kerk in Den Briel, waar op 1 april 1572 de eerste slag was gewonnen in de strijd tegen de Spanjaarden. Pas daar waar de gereformeerde religie vaste voet had gekregen, werden de kerkinterieurs aangepast.

De interieurs van de kerken die de Reformatie hebben meegemaakt, verschillen anno 2017 aanzienlijk van zoals deze er in de zestiende en de zeventiende eeuw uitzagen. Werden na de Hervorming gaandeweg vrijwel alle rooms-katholieke elementen aan het oog onttrokken, in de laatste honderd jaar is er door restauratie en een andere kijk op het verleden veel teruggekeerd en worden middeleeuwse sporen juist hoog gewaardeerd. In

veel kerkgebouwen zijn weer muuren gewelfschilderingen te vinden die juist na de Reformatie overgeschilderd zijn. In veel kerken speelt de oost-west-richting ook weer een rol in de beleving van het gebouw. Met de aanpassingen van na de Hervorming weerspiegelen onze middeleeuwse protestantse kerken zo de geschiedenis van eeuwen en zijn ze interessant voor een breed publiek.

Drs. Marco Blokhuis is erfgoed specialist voor het protestantisme bij Museum Catharijneconvent te Utrecht. Dr. J.D.Th. Wassenaar is als predikant verbonden aan de Protestantse gemeente te Hellendoorn.

Verwijst het interieur van uw kerk op een bijzondere wijze naar de overgang naar de Reformatie? Mogelijk kunnen we er aandacht aan besteden in deze serie.

■ Aanpassing pachtprizen 2017

Tekst: KKG

Onlangs zijn de maximale pachtprizen voor 2017 vastgesteld. Deze worden per 1 juli a.s. van kracht waardoor het mogelijk is om per eerstvolgende vervaldatum de pachtprizen aan te passen. De verschillen per regio zijn wederom groot. In tegenstelling tot vorig jaar is er in alle regio's sprake van (forse) dalingen.

De jaarlijkse pachtprisaanpassing is sinds 2007 gebaseerd op het 'opbrengend vermogen' van de grond. Hierbij wordt door het Landbouw Economisch Instituut (LEI) en het Wageningen Universiteit- en Researchcentrum (WUR) gekeken naar de verdiensten in de landbouw in een bepaalde regio over een periode van 5 jaar. Op basis van deze gegevens berekent het LEI per regio nieuwe maximum pachtprizen; de regionorm.

Voor reguliere pachtcontracten geldt per regio een percentage voor daling van de pachtprijs. Deze percentages variëren van -23% tot -4%.

Als extra regel geldt sinds 2009 dat de pachtprijs na verlaging niet lager mag zijn dan 90% van de regionorm. De 90% regel is van toepassing op contracten die zijn afgesloten voor 2007.

Voor nieuwe reguliere pachtovereenkomsten van na 2007 geldt de regionorm als bodem. Hieronder vindt u een overzicht per regio.

Van belang is dat betreffende pachtprijzen verlagingen van rechtswege zijn opgelegd en uitsluitend gelden voor reguliere pachtovereenkomsten.

Aangezien er vanaf 2011 een jaarlijkse aanpassing plaatsvindt, zal de volgende herziening medio volgend jaar bekend worden.

www.kkgkka.nl

■ Acceptgiro blijft voorlopig nog bestaan

Ook na 1 januari 2019 kan er nog betaald worden door middel van een acceptgiro. Volgens eerdere plannen van De Nederlandsche Bank (DNB) zou de acceptgiro per 2019 komen te vervallen. Dit besluit is voor onbepaalde tijd uitgesteld omdat consumenten en non-profitorganisaties nog relatief veel gebruik maken van deze betaalmethode.

In 2012 nam DNB het besluit om de acceptgiro uiterlijk per 1 januari 2019 te laten vervallen. Dit besluit werd genomen omdat de komst van digitale betaalmethoden de acceptgiro overbodig zou maken. Eind 2016 is er onderzocht of dit inderdaad het geval was. De bevindingen van de onderzoekers toonden aan dat met name senioren en sociaal kwetsbare bevolkingsgroepen nog veel belang hechten aan de papieren acceptgiro. Ook non-profitorganisaties gebruiken de betaalmethode nog relatief veel.

Over een aantal jaren zal door het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (een overlegorgaan van belanghebbenden bij het betalingsverkeer) opnieuw worden beoordeeld of het mogelijk is om de acceptgiro af te schaffen. De mate waarin er in de komende jaren van de acceptgiro gebruik wordt gemaakt, zal bepalend zijn voor deze beslissing.

Regio	Regionorm 2016 (€/ha.)	Veranderpercentage (%)
Bouwhoek en Hogeland	836	-19
Veenkoloniën en Oldambt	806	-8
Noordelijk weidegebied	901	-12
Oostelijk veehouderijgebied	815	-7
Centraal veehouderijgebied	756	-16
Ijsselmeerpolders	1.118	-6
Westelijk Holland	775	-16
Waterland en Droogmakerijen	527	-21
Hollands / Utrechts weidegebied	1.043	-11
Rivierengebied	986	-13
Zuidwestelijk akkerbouwgebied	667	-23
Zuidwest-Brabant	816	-4
Zuidelijke veehouderijgebied	901	-7
Zuid-Limburg	977	-10

WIE:

Leander van der Linden, 28 jaar, is ouderling-kerkrentmeester in de Hervormde Gemeente te Hagestein. Naast zijn taken als secretaris, houdt hij zich vooral bezig met het organiseren van Kerkbalans, de solidariteitskas en het beheer van LRP en SILA. Leander is werkzaam als verpleegkundige in de geriatrische revalidatiezorg.

WAAROM:

De functie van kerkrentmeester beschouwt hij als een roeping. Een serieuze overweging die je dus moet maken. Er zijn veel excuses te bedenken, maar je mag weten dat je er niet alleen voor staat. "Voor mij waren er al twee gemeenteleden die bedankt hadden voor het ambt. Dan wordt er een beroep gedaan op je verantwoordelijkheidsgevoel. Dat gaf de doorslag."

UITDAGING:

"Het feit dat je als kerkrentmeester continu voor de uitdaging staat om te blijven bedenken hoe je verantwoord met het geld om kan gaan. Je hebt wel het vertrouwen gekregen van de hele kerkelijke gemeente. Het meest uitdagend is om vanaf het begin te functioneren in de processen die lopen in het college van kerkrentmeesters en in de kerkenraad. Je stapt als het ware in een rijdende trein. Dat vergt in het begin wel een hoop energie."

"Een goede overdracht was voor mij erg waardevol"

TROTS:

"Trots is misschien niet het goede woord, maar ik ben wel dankbaar dat we als kleine gemeente nog voor 100% een predikant kunnen beroepen."

TIP:

"Als tip wil ik alle kerkrentmeesters meegeven om je taken, als het mogelijk is, bij een afscheid goed over te dragen. Mijn voorganger had bijvoorbeeld overal wel een (kort) draaiboek van. Ook heeft hij mij nog geholpen met Actie Kerkbalans en LRP. Een goede overdracht was voor mij erg waardevol."

Algemene ledenvergadering provinciale afdeling Utrecht

Tekst: Piet Veldhuizen, secretaris PA Utrecht

Op maandag 20 maart 2017 hield de provinciale afdeling Utrecht van de VKB haar algemene ledenvergadering in de Vredekerk te Soesterberg. De circa vijftig aanwezigen luisteren eerst naar een lezing van Jos Aarnoudse, directeur van de VKB. Vervolgens licht Gert Koffeman, lid van het dagelijks bestuur van de VKB, het akkoord tussen VKB en Bond voor Nederlandse Predikanten (BNP) toe. Tenslotte worden ook de huishoudelijke zaken van de provinciale afdeling Utrecht behandeld.

Proactief kerkbeheer

De lezing door Jos Aarnoudse heeft als proactief kerkbeheer als onderwerp. Hij legt de nadruk op de (gelovige) bezinning op het bestendigen van de randvoorwaarden van het plaatselijk gemeente-zijn. Welke randvoorwaarden zijn dat? Aarnoudse noemt pastoraal omzien naar elkaar, de viering van de liturgie, diaconaat en deelname aan een christelijk leven. Daarbij is realisme op z'n plaats, net zoals Jezus zijn gehoor voorhield: wees proactief, kijk vooruit, maar wees niet bezorgd. De toekomst van de kerk is getalsmatig allesbehalve rooskleurig: over dertig jaar resteert nog de helft van het huidige ledenbestand van de Protestantse Kerk. Ondertussen hebben we met elkaar wel een groot arsenaal aan gebouwen geërfd. Hoe kunnen we de kerk doorgeven aan de komende generaties?

Wat heeft de kerkrentmeester nodig?

De inleider noemt drie onderwerpen die een kerkrentmeester nodig heeft: visie en beleid, samenwerking en doelmatigheid en eenvoud. Visie en beleid is nodig op het gemeente-zijn nu, maar ook in de toekomst. Immers, we kunnen er niet vanuit gaan dat de komende generaties dezelfde betrokkenheid aan de dag leggen als de huidige gemeenteleden. Daarnaast is er visie nodig op de inzet van predikanten, medewerkers en de gebouwen. In gesprek blijven met mensen en daarbij de gebouwen niet vergeten, zo houdt Aarnoudse zijn gehoor voor. Gebouwen zijn vaak een weerslag van oude tradities en gemeenschappen. Tegelijkertijd zijn kerkrentmeesters geen monumentenbeheerders. Dat kan een bepaalde spanning opleveren. Voor je het weet gaat een hele generatie aan kerkmensen ten onder aan geruzie over behoud, afstoting en al dan niet hergebruik van kerkgebouwen.

Samenwerking

Het tweede dat we als kerkrentmeesters nodig hebben is samenwerking. We kunnen het ons eenvoudigweg niet meer veroorloven om langs elkaar heen te werken. Een goede dienstverlening, voorzien van duidelijke afspraken is hierbij voorwaarde. Als VKB zoeken we naar samenwerking met de landelijke kerk en andere organen die ten dienste staan van kerkrentmeesters. U kunt op ons als VKB rekenen. Tenslotte noemt Aarnoudse doelmatigheid en eenvoud. Ook dat is belangrijk voor kerkrentmeesters, met name bij richtlijnen, standaarden en instrumenten. Als VKB gaan we daaraan bijdragen door instrumenten te ontwikkelen waarmee kerkrentmeesters zicht kunnen krijgen in hun eigen situatie, door die te vergelijken met gegevens uit andere plaatsen. In de provincie Utrecht is hiermee al een begin gemaakt voor een enquête die is uitgezet. De uitkomsten uit deze enquêtes zullen worden gebruikt om beter inzicht te krijgen in ontwikkelingen en trends.

Naar een cultuur van mobiliteit

Gert Koffeman presenteert na de pauze over het mobiliteitsvraagstuk van de predikanten. Als lid van het dagelijks bestuur van de VKB en portefeuillehouder 'mensen' bij de VKB heeft hij regelmatig contact met de BNP. Mobiliteit hoort bij predikanten, maar krijgt onder invloed van dominante economische modellen een bedrijfseconomische vertaling. De cijfers van de terugloop in de kerk liegen er niet om. Waarom zou je dan mogen komen aan de rechtspositie van predikanten? De verbintenissen tussen predikant en gemeente die een periode van meer dan 12 jaar beslaan, nemen toe. De doorstroming neemt af, het aantal fulltimeplaatsen neemt af (momenteel bedraagt dat 61%) en de gemiddelde werktijd is gedaald. dat zijn ontwikkelingen met grote gevolgen. Een grote doorstroming is dus gewenst.

Synode beslist

De kerkordelijke bepalingen dienen te worden aangepast aan de huidige omstandigheden, voor wat betreft de mobiliteit van predikanten. In de nota die aan de synode wordt voorgelegd, worden voorstellen gedaan die leiden tot een cultuur van mobiliteit. Deze nota zet in met het thema roeping en vervolgt met het gegeven dat mobiliteit een geestelijke zaak is. Die inzet is prima te verenigen met een zakelijke inslag van kerkrentmeesters (én kerkenraadsleden) die zich richten op de toekomst, maar ondertussen wel met doortimmerde en cijfermatig onderbouwde plannen moeten komen. Als de nota wordt aangenomen

door de synode, zal het de kerkrentmeesters meer armslag geven in de besturing van de exploitatie van de gemeente en de kosten van de predikant. (Noot van de redactie: inmiddels is de synodevergadering gepasseerd waarin de nota met besluitvoorstellen werd overgenomen).

Huishoudelijke zaken

De gebruikelijke huishoudelijke zaken worden afgewikkeld: de jaarverslagen 2016 worden goedgekeurd, de leden verlenen decharge aan de penningmeester, met de begroting voor 2017 wordt ingestemd en er wordt een nieuw bestuurslid benoemd: mev. K. (Karin) Sommer – de Vries uit Amerongen. De heren Langenberg en Van

Woudenberg zijn herkozen. Voorzitter Willem Roseboom vraagt de leden om versterking van het bestuur, mede vanwege het feit dat hij door persoonlijke omstandigheden een stapje terug moet doen.

Overige werkzaamheden van de afdeling

Provinciale afdeling Utrecht heeft een enquête (kerkeninventarisatie) aan de Utrechtse leden gestuurd, die inmiddels door 50% is ingevuld en teruggestuurd. In september wordt er een cursus meerjarenbegroting georganiseerd. Colleges van kerkrentmeesters zullen hiervoor tijdig worden uitgenodigd.

Algemene ledenvergadering van de provinciale afdeling Noord-Brabant en Limburg

Tekst: Kees van Tilborg, secretaris van de PA Noord-Brabant en Limburg

Provinciale afdeling Noord-Brabant en Limburg hield de jaarlijkse vergadering op woensdag 5 april te Waalwijk. Ongeveer dertig kerkrentmeesters bezochten de vergadering die in het teken stond van onderhoud en restauratie én van proactief kerkbeheer.

Open Kerkendag in Noord-Brabant

Op 26 november 2017 wordt in Noord-Brabant een Open Kerken-dag gehouden. Op die zondag, zo beogen de initiatiefnemers, zouden er meer dan 600 kerken (protestants en katholiek) de deuren openen door publiek. Met deze openstelling kunnen bezoekers kennis nemen van het culturele belang van kerken in Noord-Brabant. Ook hopen de organisatoren dat bewustwording zal bijdragen aan het vinden van goede herbestemmingen. Binnen een periode van tien jaar zullen immers naar verwachting meer dan tweehonderd kerkgebouwen aan de eredienst worden onttrokken. Leden van de VKB kunnen een uitnodiging om mee te doen aan de Open Kerkendag tegemoet zien.

Huishoudelijke zaken

De gebruikelijke huishoudelijke zaken zijn behandeld: verslagen worden goedgekeurd, de jaarrekening

2016 wordt goedgekeurd waarmee aan de penningmeester decharge wordt verleend, de provinciale contributie wordt vastgesteld op € 25 en de bestuursleden heren Hak en Knook worden herbenoemd.

Onderhoud en restauratie

Namens de Stichting behoud kerkelijke gebouwen Zuid-Nederland (SBKG Zuid-Nederland) informeert Jan Buijs de aanwezigen over de werkzaamheden van de SBKG Zuid-Nederland. Buijs is bouwkundig adviseur en ondersteunt colleges van kerkrentmeesters bij onderhouds- en restauratieplannen. In 2016 heeft SBKG Zuid-Nederland acht plannen bij de overheid ingediend die vervolgens zijn gehonoreerd. Er zijn in Noord-Brabant en Limburg ongeveer honderd monumentale kerkgebouwen. Voor het verkrijgen van een subsidie van de overheid voor onderhoud is een onderhoudsplan verplicht. SBKG Zuid-Nederland voert tweemaal per jaar overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), waarin de RCE de Stichting bijpraat over de ontwikkelingen in Noord-Brabant en Limburg.

Ook voor orgelrestauraties gelden regels. Voor een restauratie waarbij het totaalbedrag boven de € 15.000 komt, is de eigenaar verplicht om een advies te laten opstellen. Zo'n advies kan worden opgesteld door de commissie orgelzaken van de VKB.

Proactief kerkbeheer

Na de pauze van de vergadering volgt Jos Aarnoudse, directeur van de

VKB, met een lezing over proactief kerkbeheer. Omdat Aarnoudse deze lezing ook heeft gehouden in de bijeenkomst van de provinciale afdeling Utrecht, wordt er voor een impressie van de lezing verwezen naar het uitgebreide verslag van provinciale afdeling Utrecht, ook in dit blad.

Ontwikkelingen

Tenslotte wordt er onder de aanwezigen belangstelling gepeild voor een cursus kerkrentmeester. Daarvoor blijkt belangstelling en het bestuur van de provinciale afdeling Noord-Brabant en Limburg zal in het najaar in deze behoefte voorzien. Leden kunnen tijdig een uitnodiging voor de cursus kerkrentmeester tegemoet zien.

Er wordt gewezen op een artikel op de website van de VKB over veiligheid van kerken tijdens erediensten. Moet de deur wel of niet worden opengehouden tijdens de eredienst? Deze en andere vragen blijken nog steeds relevant.

Ook over de ledenregistratie zijn er vragen. De landelijke overheid wil de verbinding verbreken tussen gegevens uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA) en kerkelijke ledenadministratie, die door SILA wordt gevoerd. Kerken van de Protestantse kerk zijn hier tegen en ook sportkoepel NOC/NSF is tegen. Het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) dringt er bij minister Plasterk op aan om de huidige systematiek te handhaven. Ook bij het nieuw te vormen kabinet zal er aandacht hiervoor worden gevraagd.

Algemene ledenvergadering provinciale afdeling Overijssel - Flevoland

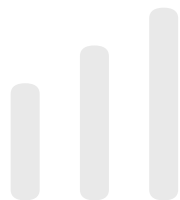
Tekst: Adam van Bergeijk

Op 5 april 2017 heeft Karin van den Broeke, preses van de generale synode van de Protestantse Kerk, een lezing gehouden over de ontwikkelingen in de Protestantse Kerk in Nederland. Rond de veertig personen waren aanwezig in Zwolle in de Stinskerk.

Mevrouw Van den Broeke ging allereerst in op de ontwikkelingen van de Protestantse Kerk. De kern van verschillende beleidsnota's in de afgelopen tien jaar kwam aan bod. Zij ging vervolgens in op komende wijzigingen in de organisatie van de Protestantse Kerk, zoals de classis nieuwe stijl (voor Overijssel betekent dit één classis in plaats van zes classes; Flevoland gaat samen met één van de twee classes Gelderland). Dit betekent voor veel ambtsdragers in de kerk minder vergaderen. Met de nieuwe classis komt ook een vrijgesteld predikant die de plaatselijke gemeenten en hun predikanten volgt en ondersteunt. De

gemeente-adviseur verdwijnt, een bezuiniging. Wel blijft de adviseur die de regionale colleges voor beheerszaken ondersteunt.

Een andere wijziging betreft de predikanten. Het gaat om de mogelijkheid dat predikanten na twaalf jaar – als zijn of haar gemeente dit aangeeft – makkelijker van gemeente kunnen veranderen. Vanuit de zaal waren er met name zorgen over de ondersteuning door de Dienstenorganisatie in Utrecht. Zeker nu de gemeente-adviseurs verdwijnen, rijst de vraag waar gemeenten dan terecht kunnen voor hun vragen bijvoorbeeld over samenwerking met andere gemeenten, juridische zaken et cetera. Mogelijk dat andere organisaties deze leemte kunnen invullen. De VKB probeert waar mogelijk te helpen en te ondersteunen.

het geluidBuro

de specialist voor de juiste akoestiek in uw kerk

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke kerken en gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden.

Afgelopen maand zijn er mutaties in het bestand geweest. Het orgel uit de Marathakerk in Dordrecht (Fonteyn en Gaal) is verkocht en wordt herplaatst in een kerk in Polen. Twee nieuwe inschrijvingen zijn ontvangen vanuit Enschede. Beide orgels zijn gebouwd door Willem van Leeuwen (in 1956 en 1963) en hebben resp. 14 en 15 sprekende stemmen. Na verwerking van deze mutaties zijn er in totaal 9 instrumenten in de orgelbank opgenomen. Deze orgels kunt u raadplegen op onze website kerkmarkt.nl in de rubriek orgelbank.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met:
Centraal Bureau VKB Tel. (078) 639 36 63
E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl

Voorjaarsbijeenkomst provinciale afdeling Groningen

Tekst: Mariëtte van Ooijen

De zaal in het Gorechthuis te Haren zat op maandag 10 april behoorlijk vol met ruim 60 kerkrentmeesters. Deze kerkrentmeesters vertegenwoordigden zo'n 20 colleges. Voorzitter van de afdeling, de heer J. Kooi, opende de vergadering met een hartelijk woord van welkom en hierbij noemde hij in het bijzonder de heren T. Trox en A. Smid van het RCBB en de heer J. Jongsma van de SBKG Noord-Nederland.

Huishoudelijke zaken

De provinciale afdeling Groningen zit bepaald niet stil. En het beleid dat gevoerd wordt zal ook het komende jaar worden voortgezet. Bij de bestuursverkiezingen werden de heren J. Kolk, J. Abbring en J. Kamminga bij acclamatie herkozen voor een nieuwe termijn in het bestuur. De afdeling is nog op zoek naar personen die het bestuur willen komen versterken.

De kascommissie bestaat uit de heren D. ten Brink en L. Spijk. De heer Spijk kon niet bij de bijeenkomst aanwezig zijn, vandaar dat zijn plaats werd ingenomen door de heer J.W. van Dijken. Bij het delen van de bevindingen van de kascommissie, bleken er twee dagafschriften te ontbreken. Hierdoor was het nog niet mogelijk om de saldi te controleren. Het voorstel kwam om het verslag van de penningmeester onder voorbehoud goed te keuren en een moment te kiezen waarop de ontbrekende gegevens nog zouden worden gecontroleerd. Vervolgens zal het in het bestuur worden afgehandeld. De penningmeester werd onder dit voorbehoud decharge verleend. De heer Ten Brink is aftredend en daarom werd de heer R. Wabbers als kascommissielid gekozen.

Bij het vaststellen van de begroting werd medegedeeld dat het bestuur geen grote zaken verwacht. Bekeken wordt of het mogelijk is om het komende jaar de contri-

butie te verlagen. Dit in verband met diverse fusies, met als gevolg een dalend ledenaantal.

Cursus kerkrentmeester

Het voornemen bestaat om het komende najaar weer een cursus kerkrentmeesters te organiseren. Steeds meer kerkrentmeesters ontdekken de meerwaarde van deze cursus. Kerkrentmeesters vinden het inspirerend om andere kerkrentmeesters te ontmoeten en met elkaar te spreken over praktische zaken in en rond de kerk. Meer informatie volgt.

Licenties

Door een aanwezige kerkrentmeester werd aangegeven dat er behoefte is aan een leesbaar overzicht over hoe het zit met de verschillende licenties die gelden voor kerken. Deze materie is redelijk gecompliceerd, volgens de secretaris R. de Vries. Wellicht kan hier aandacht aan worden besteed in het blad Kerkbeheer en de heer de Vries wijst ook op de website van CCLI (www.ccli.nl).

Informatie, Communicatie en Technologie

De heer W. A.B. liet aan de kerkrentmeesters zien welke mogelijkheden er allemaal liggen bij het werken in de zogeheten 'cloud'. Elke afdeling krijgt een eigen Sharepoint omgeving. Leden van de afdeling kunnen hier op inloggen. Op deze manier blijven ze op de hoogte van de verschillende zaken die spelen binnen de regio en kunnen zij informatie delen.

SBKG Noord Nederland

Tenslotte krijgt de heer Jongsma van de SBKG Noord-Nederland het woord. Deze stichting stelt zich ten doel alle kerkgemeenschappen en overige kerkeigenaren in de provincies Friesland, Groningen en Drenthe behulpzaam te zijn met het onderhouden, restaureren en beheren van hun gebouwen. Daarnaast biedt zij advies op het gebied van herbesteding, inpassen van nevenfuncties, verbouw, uitbreiding etc. De heer Jongsma benadrukte dat u vrijblijvend contact op kunt nemen.

Kalender voor kerkrentmeesters

Juni:

- Toezending door de kerkenraad van de vastgestelde jaarrekening 2016 aan het Regionaal College voor de Behandeling van Beheerszaken.
- Betaling Maandnota
- Publicatie in het kerkblad over de stand van zaken van de in januari gehouden Actie Kerkbalans (stand van toezeggingen, bijdragers, e.d. en het mogelijk te verwachten resultaat).
- Huurtarieven voor de verhuur van kerke-

lijke gebouwen per 1 juli aanpassen, waarvan de aankondiging in april plaatsvond.

Juli-augustus:

- Rappelleren van gemeenteleden die hun toezegging voor Kerkbalans voor de betreffende termijn, indien die verstreken is, nog niet hebben betaald.
- Betaling Maandnota.
- Bespreking van het meerjaren onderhoudsplan.

TOINE DAELMANS

LUIDKLOKKEN & TORENUURWERKEN

Stipdonk 16, 5715 PC Lierop
☎ Toine Daelmans: 0492 54 55 77
☎ Ralf van Veghel: 06 460 656 21
info@daelmans.com - www.daelmans.com

Op de hoogte blijven?

Kijk op dan op onze website
www.kerkrentmeester.nl.

Hier vindt u de meest actuele informatie op het gebied van kerkrentmeesterlijk beheer.

MAANDELIJKSE CARTOON

COLLEGES VERGADEREN OVER WAT TE DOEN MET DUUR GEBOUW TERWIJL DE GEMEENTE KRIMPT...

Vrijwilligersvergoeding aftrekken?

Tekst Jos Aarnoudse

Achtergrond is deze, dat een vrijwilliger belastingvrij een vergoeding kan ontvangen. Dit mag (voor mensen boven 23 jaar) maximaal 4,50 per uur zijn, met een maximum van 150,- per maand en een maximum van 1500,- per jaar. Stel dat je deze vergoeding krijgt van een ANBI (zoals de kerk), en vervolgens geef je hem weer terug, dan kun je dit bedrag opvatten als een fiscaal aftrekbaar giftenaanbod aan een ANBI. Als dit zo is, kun je natuurlijk ook zeggen: hou het geld dan maar meteen, dat scheelt twee keer overmaken. Maar we leggen wel vast dat er sprake was van een daadwerkelijke vrijwilligersvergoeding die werd teruggeschonken. Een volgende stap is dan: weet je, eigenlijk doen we niet aan vrijwilligersvergoedingen, maar als we het nu toch op papier regelen inclusief een terugbetaling, dan kan er altijd nog een aftrekbaar giftenaanbod uit voortkomen. Toch? Dat is dan toch binnen de regels?

Strikte regels

Welnu, op dit punt is de belastingdienst al een tijdlang wakker geworden, want zo zijn de regels dus niet bedoeld. Ging dat vroeger misschien nog wel eens op bij een inspecteur, er zijn nu stevige regels die deze 'constructie' onmogelijk maken. En wees eerlijk, dat is best begrijpelijk, want als er niet echt iets geschonken wordt, is het onredelijk om het wel fiscaal af te trekken. Wat zijn de regels? De regels zijn zo, dat bij vrijwilligersvergoedingen het echt moet gaan om vergoedingen die worden uitbetaald. Dat moet blijken uit beleid op dit punt bij de ANBI. Wie komen voor een vrijwilligersvergoeding in aanmerking en waarom? Blijkt dat uit een beleidsplan, blijkt dat ook uit een begroting? Vervol-

gens moet het ook nog zo zijn, dat de financiële middelen van de organisatie het toelaat. Dus een speeltuinvereniging die 'netjes' in het beleidsplan zet dat alle 100 vrijwilligers de maximale vrijwilligersvergoeding van 1500,- zullen ontvangen, maar slechts een jaarbegroting van 20.000,- kent en eigen vermogen heeft van 15.000,- valt meteen door de mand. Kortom: het moet gaan om echt beleid, en om echte betaling, en om een echte vrije keuze van de vrijwilliger om dat geld gewoon aan te nemen, dan wel het als echte giftenaanbod weer terug te geven. Op de site van de belastingdienst staat het allemaal keurig (weliswaar in ambtelijke taal) vermeld.

Gemaakte kosten wel aftrekbaar

Iets anders is wanneer u kosten maakt voor een ANBI, die u niet vergoed krijgt, zoals portokosten, kantoorkosten, telefoonkosten of reiskosten. Dan moet wel worden aangetoond, dat ze én daadwerkelijk zijn gemaakt én dat ze zijn gemaakt ten behoeve van de ANBI (u was bijvoorbeeld afgevaardigde naar de classis, en daar maakte u reiskosten voor). Deze kosten zijn aftrekbaar.

Allemaal of niemand?

Nog twee vragen kwamen aan de orde in deze kwestie: er was een inspecteur die meende dat als een ANBI over gaat tot het verlenen van een vrijwilligersvergoeding, dan ook alle vrijwilligers die zouden moeten krijgen. Dat is niet het geval, maar er moet wel beleid gemaakt worden op grond waarvan men onderscheid maakt (bv. de mevrouw die de bloemen doet niet, maar de vrijwillige koster wel).

Ambtsdragers een vrijwilligersvergoeding?

Ook was er de vraag, of ambtsdragers voor een vrijwilligersvergoeding in aanmerking kunnen komen? Vanuit de overheid gezien maakt het natuurlijk niet uit, of men vrijwillige bouwcoördinator is of scriba. Maar in de kerk ligt dat wat anders. Wij raadpleegden enkele kerkrechtsspecialisten. Hoewel er geen formele regel op papier staat, is er wel een uitspraak uit de geschiedenis van onze kerk (uitspraak van de Generale commissie voor het opzicht in de Hervormde Kerk uit 1995, nr. 23), die zegt dat een dergelijke vergoeding in strijd is met de (geest van de) kerkorde. Volgens onze specialistische zegsman, is het dus geenszins uitgesloten dat het Generale College voor de behandeling van bezwaren en geschillen in de Protestantse Kerk, als er nu een geschil over aanhangig zou worden gemaakt, er net zo over oordeelt. Kortom: niet doen dus.

► **22 juni Bijeenkomst Kerkelijk Waardebeheer 'Verlichting van de exploitatielast'**

Houd de kerk in uw midden is het hoofdthema van een aantal regiobijeenkomsten van Kerkelijk Waardebeheer. De laatste in de reeks is de bijeenkomst in het Boshuis in Klarenbeek. Van 19.00 tot 22.00 uur. Voor meer informatie kunt u kijken op www.kerkelijkewaardebeheer.nl.

► **1 Juli uiterlijke publicatieplicht ANBI**

1 juli is een belangrijke datum voor kerkgenootschappen. Op die datum moeten namelijk de jaarcijfers over 2016 gepubliceerd zijn.

► **67ste koorweek voor kerkmuziek van 24 t/m 30 juli**

Kerkmusici kunnen onder leiding van professionele dirigenten een week lang oude en hedendaagse kerkmuziek instuderen.

► **Kerkproeverij in het weekend van 9 en 10 september**

Kerkproeverij is een landelijke campagne die kerken de gelegenheid biedt om gasten vrijblijvend uit te nodigen voor een dienst.

► **Agenda Kerkbalans**

Gemiddelde bijdragen enz.

Jaarlijks publiceert de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving in zijn verslag veel financiële gegevens over o.a. de hoogte van de toezeggingen van Kerkbalans, de werkelijk betaalde bijdrage van het jaar daarvoor en andere belangrijke gegevens. Vaak worden deze gegevens per regio/ provincie vermeld. Dan blijkt dat de verschillen over de omvang van de bijdrage soms relatief erg groot zijn. Vaak is dit historisch verklaarbaar omdat bepaalde gemeenten sinds vele tientallen jaren jaarlijks een forse opbrengst uit bezit hebben (pacht- en huuropbrengsten).

Om de situatie in de eigen gemeente goed te vergelijken, is het aan te bevelen om bij enkele omliggende kerkelijke gemeenten de gegevens op te vragen over de gemiddelde bijdrage per bijdrager, per toezegger en per lid. Op basis van die informatie kan een duidelijke publicatie voor het kerkblad van juni gemaakt worden. Gemeenteleden worden dan bepaald bij de situatie over geefgedrag in omliggende gemeenten. Dat spreekt veel meer gemeenteleden aan dan landelijke of provinciale gemiddelden doen en dat kan, zeker wanneer de presentatie in de vorm van diagrammen gebeurt, aansporen tot een hogere bijdrage bij de plaatselijke geldwerving.

Kerkbalans 2018

De Actie Kerkbalans 2018 wordt gehouden van 20 januari t/m 3 februari 2018

Vademecum Kerkelijke Begraafplaatsen

Vanaf april 2017 is de herziene druk van het Vademecum Kerkelijke begraafplaatsen verkrijgbaar: hét handboek voor kerkelijke gemeenten die in het bezit zijn van een begraafplaats. Het boek geeft een zo volledig mogelijk beeld van alles wat met begraven en begraafplaatsen in kerkelijke gemeenten te maken heeft.

De uitgave is samengesteld door de Commissie Beheer Kerkelijke begraafplaatsen van de VKB, waarbij tekstbijdragen geleverd zijn door de heren R.M. Belder, ing. D.A.J. Bruil, drs. J. la Croix, mr. A. Rigters, C. Spek en drs. W. van Vliet.

De kosten voor het Vademecum zijn € 25,00 inclusief verzendkosten en exclusief 6 pct. BTW.

Handleiding voor kerkrentmeesters

Leverbaar is de 20e en herziene druk van de Handleiding voor kerkrentmeesters. Het boekje is een naslagwerk en verwijsgids voor iedereen die in dienst van de kerk bezig is met de facilitaire ondersteuning van het gemeentewerk. De kosten voor de handleiding zijn € 12,50 exclusief 6 pct. BTW en verzendkosten.

Het vademecum en de handleiding zijn verkrijgbaar via de webshop: www.kerkrentmeester.nl. Of per e-mail via info@kerkrentmeester.nl.

De koster

Tekst en beeld Nico de Jong

Frans van Vliet (1960) is als koster werkzaam in de Hillegondakerk te Rotterdam-Hillegersberg. Hij vervult deze functie sinds 1 januari 2012. Het betreft een fulltime betrekking. Hiervoor was hij werkzaam als medewerker in het voortgezet onderwijs en bij een boekhandel. Kerkelijk heeft hij diverse functies vervuld zoals ouderling, notulist van de Algemene Kerkenraad (AK) en scriba van de classis Rotterdam I en II. Naast zijn kosterschap is hij verantwoordelijk voor het vervaardigen van de zondagsbrief en de kerkbode.

Op de vraag wat de belangrijkste taak van de koster is geeft de heer Van Vliet als antwoord: "Gastheer zijn. We hebben hier iedere zondag twee keer een eredienst. Daarnaast is er iedere derde zondag van de maand nog een derde dienst om half twaalf. Deze laatste dienst wordt georganiseerd door de AK. Op die zondagen heb ik in de middagdienst vrij." Naast de kerkelijke activiteiten wordt het kerkgebouw verhuurd voor trouw- en rouwdiensten, concerten, boekpresentaties e.d. Ook vinden er besloten bijeenkomsten plaats zoals de viering van jubilea en recepties. De heer Van Vliet is het eerste aanspreekpunt voor de verhuur van het gebouw. Dit blijkt ook tijdens ons gesprek, er wordt namelijk regelmatig gebeld door potentiële huurders.

Begrafenissen

Direct rondom het kerkgebouw, gelegen op een heuvel, ligt een grote begraafplaats waarvan het beheer afzonderlijk geregeld is. De heer Van Vliet geeft aan dat er bij begrafenissen veel mogelijk is. "Maar uiteindelijk moet er toch respect voor het kerkgebouw zijn" vindt hij. De catering wordt in de kerk met hulp van vrijwilligers verzorgd. Bij de teraardebestelling zorgt de koster voor de geluidsvoorziening.

De monumentale kerk is iedere woensdag en zaterdag open van 10.30 tot 12.30 uur voor bezoekers. In een hoek staat een tafel waar bezoekers door de koster gastvrij op koffie en thee worden getrakteerd. Aan groe-

pen worden er door de koster rondleidingen gegeven. Er zijn er scholen die met hun leerlingen wel eens een kijkje in het bezienswaardige kerkgebouw komen nemen. Van Vliet vindt het belangrijk dat de kerk een stuk openheid uitstraalt. In dit verband citeert hij een uitspraak van één van de vorige wijkpredikanten: "De kerk is van de Hervormde gemeente, maar voor de Hillegersbergenaren."

Op de vraag wat er nu zo speciaal is om koster te zijn van de Hillegondakerk, reageert Van Vliet: "Het werken in deze historische omgeving geeft enorm veel plezier." Enthousiast vertelt hij over de historie van de oudste kerk van Rotterdam. "Nog voor de

"Het werken in deze historische omgeving geeft enorm veel plezier."

bouw van de Sint Laurenskerk was op deze plaats vanaf het jaar 1000 een gebedsplaats. Rond 1250 is een stenen gebouw op deze plaats verrezen. In die tijd stond er ook een kasteel naast de kerk. In 1426 zijn kerk en kasteel beide verwoest. Uiteindelijk is alleen de kerk rond het jaar 1500 herbouwd." Op de begraafplaats is nog een ruïne van het voormalige kasteel te vinden.

Veiligheid

De koster vindt veiligheid in de kerk erg belangrijk. "De vluchtwegen

moeten goed bereikbaar zijn en in noodgevallen moet er snel en daadkrachtig kunnen worden opgetreden. Een koster moet altijd de regie houden. Vrolijkheid, vriendelijkheid en dienstbaarheid zijn in het omgaan met bezoekers en gemeentelieden onmisbare eigenschappen. Daarnaast zijn incasseringsvermogen en een bepaalde mate van flexibiliteit nodig om het kosterschap uit te oefenen." Tot het takenpakket van de koster behoren verder de schoonmaak en het verrichten van kleine onderhoudsklussen. Voor de grotere klussen worden vrijwilligers of specialisten ingeschakeld.

Tenslotte nog een laatste vraag: Op welke wijze kunnen colleges van kerkrentmeesters er voor zorgen dat hun koster optimaal kan functioneren? Het antwoord luidt: "Zorg in elk geval voor een goede communicatie. Dit voorkomt misverstanden. Probeer bij lastige zaken die voor problemen kunnen zorgen altijd vooraf goed te overleggen."

► VKB-Verzekeringen

Tekst & Beeld Mercer Marsh Benefits

Via VKB-Verzekeringen kunnen kerkelijke gemeenten allerlei verzekeringen afsluiten, variërend van een brandverzekering tot een vervangingsverzekering voor predikanten. Mercer Marsh Benefits is al jaren onze betrouwbare adviseur die deze verzekeringen aanbiedt. De hoogste tijd dus om eens kennis te maken met het team bij deze verzekeringsadviseur.

Het VKB team bij Mercer Marsh Benefits: een korte introductie

Conny van Hoogstraten en Leo Schippers zijn al bekende gezichten op het jaarlijkse VKB congres. Maar het VKB-team bij Mercer Marsh Benefits is een stuk groter. "Afgelopen editie heeft VKB er voor gekozen om speeddates te organiseren rond thema's. Hoewel het aanvankelijk niet echt storm liep hebben we uiteindelijk toch veel interactie gehad met kerkrentmeesters en andere belangstellenden", aldus Conny. Leo beaamt dat: "Het is duidelijk dat verzekeringsonderwerpen leven binnen de kerkelijke gemeenten".

Conny van Hoogstraten is namens Marsh verantwoordelijk voor de dienstverlening voor de schadeverzekeringen. "Binnen Marsh werk ik met een hecht team samen, dat jarenlang betrokken is bij de verzekeringen ten behoeve van de leden van de VKB en ook echt kennis heeft van deze doelgroep. Leo en ik zijn jaarlijks aanwezig op het VKB congres, maar het volledige VKB team van Mercer Marsh Benefits heeft dagelijks contact met de leden, zowel telefonisch als per e-mail. Door deze contacten en ook door de behandeling en coördinatie van schadegevallen zijn wij als partner van VKB en verzekeringsadviseur nog meer in staat om de behoeften te volgen en aan verzekeraars voor te leggen. Ons doel is dan ook de speciale VKB polissen voortdurend te monitoren en bij onze jaarlijkse gesprekken met verzekeraars te onderhandelen over uitbreiding of aanpassing van dekking. Zo zijn we trots op de veranderingen die wij dit jaar bijvoorbeeld voor de aansprakelijkheidsverzekeringen hebben weten door te voeren."

Leo Schippers is namens Mercer verantwoordelijk voor de dienstverlening op de vervangingsverzekeringen. "Als senior consultant op het gebied van ongevallen-, ziekteverzuim- en arbeidsongeschiktheidsverzekeringen ben ik al vele jaren betrokken bij de advisering van de leden van de VKB. Door enerzijds de nauwe samenwerking tussen VKB en Mercer Marsh Benefits en hun input zijn wij in staat de verzekeringsproducten naadloos aan te laten sluiten bij de behoeften vanuit de gemeenten."

Mercer Marsh Benefits

Alle verzekeringen worden onder het label Mercer Marsh Benefits aangeboden. "Hiermee zijn we in staat om een heel breed pakket te bieden zonder in te leveren op

**MERCER • MARSH
BENEFITS**

expertise", aldus Leo. Die expertise is over de loop van vele decennia opgebouwd. Al in 1938 werd door Mees & Zoonen, de rechtsvoorganger van Marsh, de eerste geld/fraudeverzekering voor een kerkelijke gemeente gesloten.

"Je kunt stellen dat de cirkel inmiddels weer rond is, want sinds 1 januari 2017 wordt de administratieve behandeling niet meer door Turrien & Co uitgevoerd maar door R. Mees & Zoonen Assuradeuren." R. Mees & Zoonen Assuradeuren (RMZA) is het volmachtsbedrijf van Marsh. "De lijnen zijn hiermee een stuk korter waardoor we onze dienstverlening nog beter kunnen afstemmen op de behoefte van de verzekerde gemeenten. En ook niet onbelangrijk; we zijn volledig onafhankelijk van verzekeraars. We kunnen dus ieder jaar op zoek naar de allerbeste deal voor de VKB".

"De meeste mensen denken bij cyber vooral aan hackers en terrorisme, maar de meeste schadegevallen worden veroorzaakt door menselijke fouten"

Efficiënte schadebehandeling

Ook op het gebied van schade heeft dit een positieve uitwerking. "Doordat RMZA onderdeel is van onze organisatie doen we dus ook de schadebehandeling zelf. Hiermee hebben we niet alleen meer controle over een adequate afwikkeling maar kunnen we ook sneller inspelen op ontwikkelingen", vertelt Leo. "Voor onze productontwikkeling is dit écht een stap vooruit. Het is nu eenvoudiger om nieuwe verzekeringen toe te voegen aan het verzekeringspakket of de dekking van bestaande verzekeringen aan te passen op basis van recente ontwikkelingen". Zodra het over recente ontwikkelingen gaat valt al snel het woord cyber. "De risico's rondom cyber worden nog steeds onderschat. Dat is iets dat we zien bij al onze klanten en blijkt ook uit de onderzoeken die jaarlijks uitgevoerd worden", stelt Conny. "De meeste mensen denken bij cyber vooral aan hackers en terrorisme, maar de mees-

Van links naar rechts: Sai Fong Lam, Dimfie van Sundert, Marieke Schenkel, Conny van Hoogstraten, Barbara Marcus, Suzanne Roelofs, Mathilda Wals, Leo Schippers en Jolanda Elsing.

te schadegevallen worden veroorzaakt door menselijke fouten. Een typfout in een e-mailadres is zo gemaakt. Een ongeluk zit wat dat betreft echt in een klein hoekje.”

Ontwikkelingen in het verzekeringspectrum

Ook aan de andere zijde van het verzekeringspectrum zijn er ontwikkelingen. De afgelopen jaren wordt er door steeds meer gemeenten een vervangingsverzekering uitgenomen legt Leo uit. “In geval van arbeidsongeschiktheid van een predikant kan het voorkomen dat een gemeente extra kosten moet maken om in de vervanging te voorzien. Met de vervangingsverzekering welke wij in het verleden specifiek voor leden van de VKB hebben ontwikkeld, bieden wij een perfecte oplossing voor dit financiële risico. De vervangingsverzekering van predikanten is specifiek afgestemd op de situatie van een predikant. Zij biedt een kerkelijke gemeente een geldelijke uitkering indien de predikant, die aan de gemeente verbonden is,

wegens ziekte niet in staat is om zijn ambtswerkzaamheden te verrichten. De uitkering die wordt verstrekt is bedoeld om de kosten te kunnen betalen die voor de vervanging van de betreffende predikant moeten worden gemaakt.”

Bij Mercer Marsh Benefits kijken ze uit naar voortzetting van de samenwerking in de toekomst. “We zien de relatie met de VKB echt als een partnership. Daarom vinden we het ook heel mooi dat we de komende jaren weer bij de VKB award betrokken mogen zijn, niet alleen door de prijs financieel mogelijk te maken maar ook door zitting te blijven nemen in de jury.”

► www.vkb-verzekeringen.nl

Koninklijke onderscheidingen 2017

Tekst Rook Belder

Tijdens de jaarlijkse lintjesregen werd op woensdag 26 april 2017 aan 1814 mannen en 1004 vrouwen een lintje uitgereikt. Elf mensen werden gedecoreerd in de Orde van de Nederlandse Leeuw en 2807 in de Orde van Oranje-Nassau. De meeste lintjes werden uitgereikt in Zuid-Holland (539), Noord-Brabant (522) en Gelderland (346). Onder hen waren er ook veel die deze onderscheiding ontvingen als waardering voor hun werkzaamheden voor de kerkelijke gemeenten van onze kerk. In de Staatscourant van 26 april 2017 staan hun namen vermeld. Zoals vanouds worden zij, die een koninklijke onderscheiding toegekend krijgen voornamelijk op grond van hun werkzaamheden voor de kerk, vermeld onder de rubriek Justitie. Jammer is dat de Staatscourant niet meer de volledige gegevens (naam, kerkelijke functie en plaats) vermeldt van de gedecoreerde personen. Mede dankzij de medewerking van enkele afdelingsbestuurders van de VKB is onderstaand overzicht van gedecoreerden gemaakt.

Tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau werden benoemd:

J.A. Arendse, vrijwilliger protestantse gemeente te Aardenburg

K. van Belzen, vrijwilliger protestantse gemeente te Vlissingen

T.H.A. Bestebreur, o.a. ouderling en kerkrentmeester hervormde gemeente Heinenoord

W. Bomhof, diverse kerkelijke functies hervormde gemeente Vaassen

A. Booi, organist protestantse gemeente Ellecom-De Steeg

H. Bosgra, De Tike, o.a. kerkrentmeester van de hervormde gemeente Opeinde-Nijega-De Tike

E. Bosma, Grootegast, kerkrentmeester protestantse gemeente Doezum

J.C. Bosma, o.a. administrateur protestantse gemeente Bovensmilde

Mevr. E. Brandsma-Brouwer, vrijwilligerswerk protestantse gemeente Dokkum-Aalsum-Wetzens

Echtpaar J. Branger en A. Branger-Kersbergen te Harmelen, ouderling en leidster zondagsschool

A. Brouwer, diverse kerkelijke functies hervormde gemeente Vaassen

R. Dalemans, vrijwilliger protestantse gemeente Kapelle-Biezeling-Eversdijk

Mevr. W. Dalhuisen-Hanekamp, diverse werkzaamheden hervormde gemeente Epe

J.P. van Doe, diaken en ouderling hervormde gemeente Bruinisse

Mevr. W. van Driel-den Engels, diaken hervormde gemeente Piershil

Mevr. R. Dijkstra-Abma te Raard, organist protestantse gemeente De Lege Gean

R.J.L. Gielens, 's-Heerenhoek, diverse kerkelijke activiteiten

Mevr. L. Gierveld, vrijwilligerswerk gereformeerde kerk Pijnacker

Ds. A.D. Goijert, emeritus-predikant hervormde gemeente te Nijkerk;

Mevr. E.L.R. de Graaf, vrijwilliger gereformeerde kerk Renkum-Heelsum

P. Haagsma, Minnertsge, kerkrentmeester hervormde gemeente

S. de Haan, kerkrentmeester hervormde gemeente Hallum

C.W.H. den Hertog, diaken en ouderling hervormde gemeente Nieuwer ter Aa

G.H. Hietkamp, organist protestantse gemeente Winterswijk

Echtpaar M.J. Hollestein-Biesheuvel en P.J. Hollestein, vrijwilligers hervormde gemeente Maasdam (zie linker foto)

Mevr. J. Huige-Nieuwdorp, ouderling te Colijnsplaat

P. Huisman, organist te Schiermonnikoog

J. Imhof, diaken protestantse gemeente Nijverdal

H.J. Jansen, vrijwilliger protestantse gemeente Nijverdal

P. de Jong, kerkrentmeester protestantse gemeente Breukelen

Mevr. T. de Jong-Leijenaar, diverse kerkelijke werkzaamheden protestantse gemeente Lemmer

A.B. Jonkers, diverse werkzaamheden protestantse gemeente Vledder

H.L.D. Jumelet, diaken hervormde gemeente Bruinisse

T. Klaver-de Boer, vrijwilligerswerk hervormde gemeente Kollumerzwaag

Mevr. R.K. Kleinhesselink-Esselink, organist protestantse gemeente Heerenveen

Mevr. P.J. Kleijwegt-de Wit, vrijwilliger protestantse gemeente Vlaarding

Mevr. A. Kloosterman-de Jong, organist protestantse gemeente Doezum

P. Kloosterman, kerkrentmeester van de protestantse gemeente Doezum

Mevr. M. Kootstra-Holties, bijna 50 jaar kerkelijke werkzaamheden protestantse gemeente Schoonebeek

G. van der Leeuw, vrijwilliger protestantse gemeente Terzool

W. Meijering, organist gereformeerde kerk van Nunspeet

Mevr. L. Moret-Berkman, o.a. secretaris hervormde vrouwen dienst Strijen

J. Middelhoek, diverse kerkelijke functies Open Hof kerk te Oud-Beijerland
M. Mulder, vrijwilliger gereformeerde kerk Burum

D. Notenboom, diverse werkzaamheden hervormde gemeente Pijnacker
J. Nijeboer, voorzitter college van kerkrentmeesters gereformeerde kerk te Renkum-Heelsum

J. Oord o.a. ouderling Ontmoetingskerk Gorredijk
E. Oosterhof, vrijwilliger hervormde gemeente De Fontein te Nijkerk

J. Pastoor, o.a. vrijwilliger gereformeerde kerk Staphorst-Rouveen
G. Piksen, vrijwilliger protestantse gemeente Nijverdal
Mevr. J. van der Pols, vrijwilligster hervormde gemeente Piershil
Kostersechtpaar M. de Putter-Traas en K. de Putter, gereformeerde kerk Krabbendijke

Mevr. J. Rotmensen-Valk, vrijwilliger protestantse gemeente Daarle
H.H.M. Rüländer, vrijwilliger protestantse gemeente Nieuwland (Westmaas) (zie rechter foto)

P. Schakel, o.a. ouderling protestantse gemeente Middelburg
W. Schepen, organist hervormde gemeente te Nieuwe Pekela
P. Schreuder, vrijwilliger hervormde gemeente De Fontein te Nijkerk
L. Schreurs, diaken hervormde gemeente Nieuwer ter Aa
Mevr. C. Siegersma-Poppeliers, vrijwilligerswerk hervormde gemeente Strijen
Mevr. J. Stapersma-Boersma, vrijwilligerswerk protestantse gemeente Balk

P.H. Tramper, koster gereformeerde kerk Krabbendijke

P. Veenstra, kerkrentmeester hervormde gemeente Lemelerveld
A. Veldboom, o.a. ouderling gereformeerde kerk Eernewoude
G. van der Velde, Drogeham, kerkrentmeester gereformeerde kerk Surhuisterveen
J.S. Vercouteren, diverse kerkelijke functie protestantse gemeente Sas van Gent-Philippine
D. Visser, diverse werkzaamheden gereformeerde kerk Dalfsen

E. Woltjes, vrijwilliger protestantse gemeente Maarssen

Mevr. G. Ziengs-Plaatje, diaken hervormde gemeente Odoorn
G. Zijlstra, vrijwilliger protestantse gemeente Joure

Tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau werd benoemd de heer M. Dieleman uit Goes. Hij kreeg deze onderscheiding mede op grond van het feit dat hij verschillende functies voor de protestantse gemeente Goes vervulde.

Zoals hiervoor is vermeld, beschikken wij niet over een volledig overzicht. Maar mede dankzij de steun van enkele bestuurders van onze provinciale afdelingen hebben we dit overzicht kunnen samenstellen. Alle gedecoreerden, ook zij wier namen niet in dit overzicht vermeld staan maar wel een koninklijke onderscheiding voor hun kerkelijke activiteiten mochten ontvangen, van harte geluk gewenst.

■ Koninklijke onderscheiding voor mevr. Elly de Haan-Verduyn

Op 10 mei jl. mocht mevrouw Elly de Haan-Verduyn uit Maastricht uit handen van de loco-burgemeester van Maastricht, de heer Jim Janssen, de versierselen ontvangen behorende bij haar benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Ze krijgt deze onderscheiding voor haar jarenlange inzet voor het kerkelijk leven in Maastricht en Zuid-Limburg. Mevr. De Haan is secretaris van de Raad van Kerken Maastricht en heeft een grote staat van dienst voor onder meer de Sint Janskerk in Maastricht. In het kader van de Heiligdomsvaart 2018 lid van de commissie Pelgrimage & Vieringen werkgroepen Oecumene en Diaconie.

Bij haar benoeming tot Ridder in de orde van Oranje Nassau hoorde een scala aan verdiensten, waarbij uiteraard de Sint Jan en de protestantse gemeente een grote rol speelt. Verduijn heeft veel vrijwillig werk verricht voor het kerkelijk leven. Naast haar inzet voor de protestantse gemeente Maastricht en haar bestuurswerk voor kerkelijk Limburg, is zij vele jaren bestuurslid van de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving van de Protestantse Kerk in Nederland en secretaris van de Interkerkelijke Commissie Geldwerving. Wij wensen Elly met deze Koninklijke onderscheiding van harte geluk.

Onderscheidingen van de VKB

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan:

Wouter van der Beek,
Almkerk, 40 jaar organist

Roelie Dijkstra-Abma, De Lege
Geaën, 50 jaar organist

Bernard Simon Abma, De Lege
Geaën, 42 jaar organist

Hendrik Wilhelm Lambooy,
Doeveren, 50 jaar organist

Jan Bergsma, Joure, 50 jaar organist

Johan Bernard
Klinkhammer, Joure, 62 jaar organist

Gerben Zuidstra, Joure,
60 jaar organist

Jacobus Damman,
Muiden, 56 jaar organist

Jacobus Bax,
Swifterbant, 40 jaar organist

GOUD

toegekend aan:

Arend Klontje, Anjum,
40 jaar organist

Christiaan Johannes Udink, Ede, 32
jaar beheerder Ark en Bethelkerk

Klaas Hoekstra, Joure, 37 jaar
administrateur, penningmeester
en financieel medewerker
kerkelijk bureau

Geert Johannes Klijn,
Leerdam, 40 jaar organist

Simon Leendert Beilsma,
Nieuwerkerk, 40 jaar penning-
meester en administrateur

Wouter Kleijer, Putten, 35
jaar diverse functies

Ultsje Brink, Terkaple, 40 jaar
administrateur en kerkrentmeester

W. van der Beek, Almkerk

G. Zuidstra, Joure

R. Dijkstra-Abma, De Lege Geaën

J. Damman, Muiden

B.S. Abma, De Lege Geaën

J. Bax, Swifterbant

J. Bergsma, Joure

A. Klontje, Anjum

J.B. Klinkhammer, Joure

K. Hoekstra, Joure

ZILVER

toegekend aan:

Cornelis Peter van Noorloos,
Almkerk, 25 jaar koster

Maria Tannetje Maatje de Vlieger,
Alphen aan den Rijn-Oudshoorn/
Ridderveld, 25 jaar cantrix

Grada Berendina Knegtering-
Kuper, Emmen, 25 jaar kos-
ter en schoonmaakster

Adriaan Huibertus Sprong,
Heusden, 27 jaar (hulp-) koster

Jacobus Brink, Joure, 20 jaar finan-
ciële administratie kerkelijk bureau

Adriana Johanna van Dijke-
Verhage, Nieuwerkerk, 26
jaar ledenadministrateur

Roelof Johannes Jellema,
Provinciale Afdeling Friesland, 14
jaar lid dagelijks bestuur Provin-
ciale Afdeling Friesland VKB

Hendrika van Wieren-van Wieren,
Schoonebeek, 25 jaar kosteres

BRONS

toegekend aan:

Richard Stoeten, Oud Avereest-
Balkbrug, 12 1/2 jaar organist

EREPENNING VKB

toegekend aan:

Everdina Elizabeth Linthorst-
Loman, Heino, 15 jaar koster

Hendrik Jan Linthorst,
Heino, 15 jaar koster

G.J. Klijn, Leerdam

A.H. Sprong, Heusden

W. Kleijer, Putten

J. Brink, Joure

*M.T.M. de Vlieger,
Alphen aan den Rijn*

H. van Wieren-van Wieren, Schoonebeek

U. Brink, Terkaple

R. Stoeten, Oud Avereest-Balkbrug

C.P. van Noorloos, Almkerk

*E.E. Linthorst-Loman en
H.J. Linthorst, Heino*

G.B. Knegtering-Kuper, Emmen

GOUD

toegekend aan:

Pieter Marius Swart, Sleeuwijk-Woudrichem, 30 jaar cantor

ZILVER

toegekend aan:

Pieter Harten, Federatie Protestantse Parkstadgemeenten, wijkteams

Oude Mijnstreek en Heerlen, en het Breed Moderamen van de Classis Limburg, vele jaren ouderling

EREPENNING PKN

toegekend aan:

Hans en Alie Kramer, Schermer, 40 jaar koster

P.M. Swart, Sleeuwijk-Woudrichem

P. Harten, Parkstadgemeenten

■ Contributiefactuur en kortingscode

Contributie 2017

Eind mei zijn de contributiefacturen voor leden van de VKB verstuurd. Daarop zijn de contributiebedragen vermeld die kloppen, zoals ze ook al vanaf april op de site van de VKB stonden vermeld. Het voorstel van het hoofdbestuur en het besluit van de algemene ledenvergadering was namelijk om de contributie gelijk te houden aan die van 2016. Helaas zijn echter in het maartnummer van 2017 van 'Kerkbeheer' de verkeerde bedragen genoemd. In het maartnummer van 2016 van 'Kerkbeheer' kunt u teruglezen wat de juiste bedragen hadden moeten zijn. We zetten ze hier nog even op een rijtje.

Ledental gemeente	Betaalde Contributie in 2016	Contributie 2017
Tot 500	€ 179	€ 179
Tot 1000	€ 256	€ 256
Tot 2000	€ 332	€ 332
Tot 3000	€ 409	€ 409
Tot 4000	€ 487	€ 487
Tot 5000	€ 557	€ 557
Vanaf 5000	€ 635	€ 635

Kortingscode voor de webshop van kerkrentmeester.nl

Leden van onze vereniging krijgen korting op de uitgaven en brochures in de webshop van www.kerkrentmeester.nl. De kortingscode wordt jaarlijks eenmalig verstrekt aan de colleges. De code staat aangegeven op de contributiefactuur die eind mei verzonden is.

Mocht u als kerkrentmeester de factuur van de VKB ontvangen, dan kunt u deze code binnen uw college delen.

Wilt u namens uw college iets bestellen, vraag dan de code aan het collegelid, dat de contributiefactuur heeft ontvangen.

Jos Aarnoudse

Vergaderen op een manier die anders is dan anders Helemaal verzorgd, midden in de natuur, met alles erop en eraan...

Startzondag of eindejaarsbijeenkomst, wij verzorgen alles, wat u ook wenst.
Bezinningstochten door de natuur.

De Seedykstertoer, Zeedijk 8, 9073 TN Marrum
Telefoon (0518) 411 434 of mobiel: 06 - 22 51 01 17
info@seedykstertoer.nl - www.seedykstertoer.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl <http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

Amstelveenweg 44, 3316 BB DORDRECHT Tel. 078 6 17 95 40

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Mercer/Marsh, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERVING:**
materiaal voor de Actie Kerkbalans, eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving.
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen.
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven.
- **ONDERSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
kerkelijke onderscheidingen bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

ENERGIE VOOR KERKEN

hellemans
ENERGY CONSULTANCY
uw energiemanager

Bedankt voor uw deelname!

Ruim 3.500 kerken en kloosters doen al zes jaar mee met het inkoopcollectief Energie Voor Kerken.

Dankzij uw deelname kopen we gezamenlijk voordelig groene energie in bij Greenchoice, de energieleverancier van het collectief.

Uw voordelen

- Scherpe groene energietarieven (100% Nederlandse wind en gas: Gold Standard certificaten)
- Uitstekende contractvoorwaarden
- Transparante dienstverlening
- Optimale persoonlijke service

Ook interesse?

U kunt maandelijks instappen in het collectief. Kijk voor meer informatie op www.energievoor-kerken.nl of neem contact op met Sonja Boer van Hellemans Consultancy: 030 767 01 21 / boer@hellemansconsultancy.nl

Het collectief Energie Voor Kerken is een initiatief van CIO-K in samenwerking met energie adviesbureau Hellemans Consultancy.

GREEN
CHOICE

Zo'n grote bijbel heb ik nog
nooit gezien. Maar die letters...
die kun je geeneens lezen!

Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- † aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- † auto/verkeersschade
- † CAR-verzekering
- † inboedel/inventaris
- † kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- † kostbaarheden
- † milieuschade
- † monumenten
- † ongevallen vrijwilligers
- † orgels
- † verenigingsgebouwen
- † ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- † ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700